

JUTRANJE NOVOSTI

NARODNO RADIKALNI DNEVNIK

Izbaja vsak dan zjutraj, izvzemši ponedeljke.

Mesečna naročnina:

v Ljubljani Din 10.—, po pošti Din 12.—, inozemstvo Din 20.—

Uredništvo: Wolfova ulica št. 1/L. — Telefon št. 213

Brzojavni naslov: „Novosti-Ljubljana“.

Upravništvo: Marjlin trg št. 8. — Telefon št. 44.

Oglaš po tarifu. Sprejemajo se le do 15. ure.

Pisnimen vprašanjem naj se priloži znak za odgovor.

Račun pri poštnem ček. uradu št. 13.238.

Homogena vlada.

Vest o sestavi homogene vlade ni iznenadila treznih, prevdarnih ljudi, neizmerno pa je razburila demokratske duhove. Če se ne varamo, so ožji prijatelji g. Pribičevića šestokrat grozili s politiko in režimom »jake ruke«. In to ni bilo samo redkoma; v zadnjem času so dajali demokrati vidnega izraza mišljenju, kateremu so bili inkonsekventno zvesti do zadnjega.

Stojimo pred dejstvom, ki je bilo neizbežno in nujno. G. Pašić je reševal krizo na svoj način, ne da bi izgubil naravnega pravca politike, ki je bila započeta v smrtnih urah bivše koalicije. Njegovi državniški modrosti se je zahvaliti da je kljub vsem intrigam »edino državotvorne demokratske« stranke obdržal v svojih rokah krmilo države. Inamno vlada, ki ni, kakor dokazujejo demokrati, odvisna od milosti separatistov. Tu ne gre za lepe oči g. Radića ali g. Korošca, marveč za to, da pridemo v notranjosti države do končnega ustaljenja razgibanih mas, do konstruktivnega zakonodajnega dela. Kdor si je želel politiko močnega, solidnega režima, je lahko zadovoljen. Ne pozabimo namreč, da je politika »močne roke« mogoča v dvojnem, torej v negativnem in pozitivnem smislu. Kaj je bilo tista gonilna sila, ki je polagala demokratom nekam čudno zveneče fraze v usta, ko vendar ni bilo dvojna, da oni ne bi zmogli ogromnih nalog? Te dni je slovensko demokratsko glosilo pokazalo svojo pravo antidemokratsko barvo. To glasilo je serviral na uvodnem mestu cinično trditve, da je »samoradikalni režim, pod katerim je ječala država od začetka decembra naprej zopet podaljšana...« Kaj pomeni to? Ali se morda niso skregali demokrati s temeljnimi načeli demokracije, ki je kljub vsem navalom prinesla zastavo večinskega principa tudi v povojno dobo evropskega parlamentarizma? Tolike hinavščine že dolgo nismo čitali, dasi jo v celoti razumemo. 52 demokratov, pristašev skušniškozi diskreditirane, heterogene in za vsako sistematično delo nesporno parlamentarne skupine, se hoče karati čim hitreje, ki razpolaga najmanj s sto mandati...

Bliznja bodočnost bo pokazala, da demokratske priprave po boljših cestah, nego jih je priporočal na levi strani g. Davidovič, na desni pa g. Pribičević. Sedaj je konec slepomišljenja. Demokrati naj si ne delajo glave obstanke države nobenih skrbi. To le naj prepustijo največji stranki, ki je po vseh načelih demokracije naravnost poklicana, da poseže v strankarski kaos in da povede zemljo iz splošne krize. Brez diktature, brez Pribičevićevih receptov in zdravil bo NRS z vso poštenostjo lečila notranje in zunanje državne rane. Ona ima dovolj avtoritete in zaslobe v narodni, da ji ni treba segati po tako obisknih sredstvih.

Demokrati so lahko zadovoljni. NRS ne bo uganjala nobenih nezakonitosti, odločno pa bo branila pred vsakomur državo in narodno edinstvo. Uvedimo v državi dobro upravo, red, pravno in socialno enakopravnost, pa bodo izginile vse centrifugalne tendence. Današnje opozicije ni mogoče pridobiti za državno idejo s silo, z bajoneti, temveč z odločno, a hladno in koncilijantno politiko, ki ne blodi po irealnih poljih, marveč hodi svoja realna pota. Geslo nove vlade je: konstruktivna gospodarska in socialna politika. Opozicija ne bo imela povoda nagajati režimu, ki hoče, razrešen mučnega balasta, na znotraj in zunanaj v najlepšem sporazumu utrditi kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev.

Reško vprašanje.

Beograd, 2. maja. (B) Snoči so odpotovali na Sušak delegati naše vlade, da se sestanejo s italijanskimi delegati in se dogovore o delu glede določanja mej reške države.

POLJSKI AKADEMIKI V MARIBORU.

Maribor, 2. maja. Danes popoldne je dospel v Maribor pevski zbor poljskih akademikov. Na kolodvoru je bil gostom prirejen pristen sprejem. Zvečer se je vršil v Narodnem gledališču koncert, ki je v vsakem pogledu siloma uspel. Občinstvo je prirejalo pevcom in njihovim pevovodji pristen in vzbudil odzvoj.

Konec parlamentarne krize.

Zasedanje narodne skupščine.

Nova samoradikalna vlada. — Demokratska opozicija. Program nove vlade je delo.

Pred rešitvijo uradniškega vprašanja.

Beograd, 2. maja. (B) Včeraj popoldne ob 4 je bila konferenca ministrov, na kateri je g. Pašić obvestil svoje tovariše, da bo popoldne podpisal ukaz o imenovanju nove vlade. Ker so bile sprejete ostavke ministrov Omerovića, Perića, Supila in Županica, je bilo sklenjeno, da bo posle ministrstva trgovine vodil minister za promet Velizar Janković, posle ministrstva za poljedelstvo pa minister za izenačenje zakonov Marko Trifković. Na to se je kratek čas govorilo o delavnem programu nove vlade. Med razgovorom je g. Pašić zapustil konferenco in odšel na dvor. Ko se je vrnil, je naznanil ministrom, da je kralj podpisal ukaz o novi homogeni radikalni vladi. Z ukazom so bili imenovani za ministre povojno dosedajni člani vlade, za katere je bila že sprejeta odločitev na predsedniški seji radikalnega klubskega odbora. G. Pašić je obvestil ministre, da bodo danes okoli polne zapriseženi. Konferenca je bila zaključena ob pol 6.

Beograd, 2. maja. (Z) Danes ob 11. dopoldne je predsednik vlade g. Nikola Pašić poslal začasnemu predsedniku narodne skupščine dr. Pelešu naslednji dopis:

P. M. br. 1140 od 2. maja 1923. G. predsednik, čast mi je naznaniti Vam, da je z ukazom Nj. Vel. kralja od 2. maja sestavljena nova vlada pod mojim predsedništvom. Obveščam Vas o tem in Vas, g. predsednik, hkrati prosim, da blagovolite sklicati sejo narodne skupščine. Blagovolite sprejeti pri tej priliki zagotovilo mojega posebnega poštovanja! Predsednik ministrskega sveta Nikola Pašić.

Glede na to je dr. Peleš sklicati sejo skupščine za jutri 3. maja ob 10. dopoldne z dnevnim redom: Izvolitev članov verifikacijskega odbora.

PRISEGA MINISTROV.

Beograd, 2. maja. (Z) Danes ob 12. so odšli vsi ministri nove vlade z g. Pašićem na čelu na dvor, kjer so položili prisego kralju in ustavi.

PRVA SEJA NOVE VLADE.

Beograd, 2. maja. (B) Ministrski svet je pod predsedstvom Nikole Pašića imel danes popoldne svojo prvo sejo po položitvi prisige kroni. Na tej seji je bila odobrena konačna redakcija vladne deklaracije, s katero se bo jutri vlada predstavila skupščini.

Beograd, 2. maja. (B) Po ministrski konferenci je g. Pašića posetil predsednik narodne skupščine dr. Peleš. Na tem sestanku je bilo sklenjeno, da se skupščina skliče za jutri 3. maja, in da se takoj vsi poslanci pozovejo na sejo. Na tej seji se bodo izbrali člani verifikacijskega odbora.

Beograd, 2. maja. (B) Razpoloženje v radikalnem klubu je tako, da se mora kar najenergičnejše pričeti z delom, da bi se v najkrajšem času rešili zakoni: uradniški, invalidski in proračunski. Poslanci radikalne stranke pravijo, da bodo delali noč in dan, da zadovolje potrebam države in interesom naroda. To bo vlada dela in mi hočemo to dokumentirati z dejani.

Beograd, 2. maja. (B) »Tribuna« poroča, da bo prvo delo skupščine rešitev uradniškega zakona, ki bo izglasovan še do kraja tega meseca. Na to pridetna na vrsto invalidni zakon in proračun, ako bode mogla narodna skupščina. V skupščini bo odglasovan tudi tiskovni zakon in zakon o ustroju vojske. Za sedaj izgleda, da bodo vsi ti zakoni izglasovani in da pride do novih volitev na pomlad prihodnjega leta. Ta vlada bo tudi imeja časa, da sprejme zakon o razdelitvi zemlje.

MINISTRI NA RAZPOLOŽENJU.

Beograd, 2. maja. (P) V sled sestave novega kabineta pod predsedstvom g. Pašića so bili ministri, ki niso bili pri volitvah v narodno skupščino izvoljeni za poslance in sicer gg. dr. Niko Župančič, Djivo Supilo, dr. Omerović in Šerlić, stavljeni na razpoloženje, ker je nova vlada poslovna in ker bo delovala s parlamentom.

PRESEDNIŠTVO SKUPSCINE.

Beograd, 2. maja. (Z) »Tribuna« javlja: Kot najresnejši kandidat za predsednika narodne skupščine se imenuje Ljuba Jovanović, vendar dosedaj v radikalnem klubu ni še o tem ničesar odločenega.

KANDIDATI ZA VERIFIKACIJSKI ODBOR.

Beograd, 2. maja. (Z) »Novosti« priobčujejo: Na današnjih klubskih sejah so bili izbrani kandidati za verifikacijski odbor. Radikalci so izbrali za svoje predstavnike te-le gospode: Marka Gjurčića, Nastasa Koljca, Šečerkađića, Kocića, Grgina, Voja Jovanovića, Rista Skakalovića, Ljuba Bratića, Desnaka Dobra Petrovića, Galoševića, Saličbege drala, Milana Stojanovića, Dragića, Selančica, Kosta Majkića, Stojadina Pavlovića in Vojvojića. Demokrati so kandidirali samo štiri, kolikor jim jih pripada po številu. Nemci in Džemjet niso postavili kandidatov, ampak bodo glasovali za radikalce. Neutralsci zaradi malega števila poslancev niso postavili svojih kandidatov. Muslimanski klub je imel popoldne sejo, da izbere kandidate.

Beograd, 2. maja. (Z) »Tribuna« poroča: Danes dopoldne so imeli vsi klubi seje, na katerih so se določali kandidati za verifikacijski odbor. Po številnem stanju posameznih skupin izgleda, da bodo člani verifikacijskega odbora tako-le razdeljeni: radikalci 12, demokrati 4, muslimani 2, klerikalci 2 in zemljoradniki 1. Klerikalci so določili za kandidate dr. Hohnjeca in Kulovca, zemljoradniki pa Dušana Dimitrijevića.

Beograd, 2. maja. (Z) Danes dopoldne je imel demokratski klub sejo, na kateri se je najpreje diskutiralo o tehničnem stvareh prve skupščinske seje, nato pa je bila določena kandidatna lista za verifikacijski odbor. Določeni so bili naslednji štirje gospodje Pečić, Pera Marković, Gilbert i Svetoslav Popović. Potem sta g. Davidovič in Pribičević poročala klubu o svoji snočni avdijenci pri kralju. Danes popoldne je imel sestanek redakcijski odbor, ki ima, kakor smo že poročali, dolžnost sestaviti komunikne o poteku krize.

DEMOKRATI V OPOZICIJI.

Beograd, 2. maja. (Z) »Novosti« javljajo: Predsednik narodne skupščine dr. Peleš je vsem narodnim poslancem poslal poziv na jutrišnji skupščinski sestanek. Večina poslancev, razen Radičevcev, je že v Beogradu. Za ta prvi sestanek vlada v vseh krogih veliko zanimanje. Med poslanci vlada velika živahnost. Klubi se sestajajo, da določijo svoje stališče napram novi vladi. V demokratskih krogih vlada veliko nerazpoloženje proti novi vladi, najbolj nepomirljivi in ekstremni poslanci med njimi govore o eventualni abstinenca. Značilno je, kar je rekel Pribičević o priliki sestave nove vlade. Po tej izjavi se vidi, da bodo demokrati vodili najstrožjo opozicijo. V krogih jugoslovenske muslimanske organizacije in klerikalcev govore, da bodo ostali v lojalni opoziciji proti novi vladi.

Beograd, 2. maja. (B) »Tribuna« poroča: Demokrati so jako ogorčeni, ker je g. Pašić odbil njihove pogoje. Danes so imeli sejo, na kateri so odločevali o svojem držanju v skupščini. Nekateri levičarski poslanci trde, da so demokrati odločeni izvajati tehnično obstrukcijo in tako onemogočiti vladi delo. Zahtevajo, da se takoj razpusti skupščina in da se razpišejo nove volitve. Zaključeni so že popolnoma dogovori med zemljoradniki in demokrati za sestavo opozicijskega bloka v skupščini, ki bo vodil najstrožjo opozicijo.

NOVI RAZGOVORI Z RADIČEM.

Beograd, 2. maja. (B) »Tribuna« poroča iz Zagreba: Kakor doznava naš dopisnik, je bila danes popoldne pri Radiću konferenca, na kateri je bilo sklenjeno, da se takoj nadaljujejo razgovori z radikalci. Ni znano, ali se bodo ti razgovori vodili v Beogradu ali Zagrebu. Ve se samo to, da bosta razgovore v imenu bloka vodila dr. Korošec in Stjepan Radč.

Novi nemški predlogi.

Nemčija bi plačala 30 milijard zlatih mark do 1. julija 1931. — Nemške zahteve.

Berlin, 2. maja. (K) Nemška vlada je poslala zavezniskim vladam in Zedinjenim državam napovedano noto. Predlogi nemške vlade so v glavnem tle: Vse obveznosti Nemčije glede finančnih in stvarnih dajatev, izvirajočih iz versailske mirovne pogodbe se določajo na 30 milijard zlatih mark, od katerega zneska se ima plačati 20 milijard do 1. julija 1927, 5 milijard do 1. julija 1929 in ostanek 5 milijard zlatih mark do 1. julija 1931, in sicer potom posojila, ki naj se pod normalnimi pogoji najame na mednarodnih denarnih trgih. Posojilo prvih 20 milijard zlatih mark naj se takoj razpiše. Ako nemška vlada ne bi mogla do 1. julija 1927 spraviti skupaj prvih 20 milijard, se ta znesek obrestuje s 5% in z 1% amortizira. Če se oba zneska po 5 milijard zlatih mark ne moreta poravnati potom posojila po normalnih pogojih v predvidenih rokih, naj nepristranska mednarodna komisija razsodi, ali, kdaj in kako naj se spravi skupaj nekriti ostanek. Ista komisija naj v juliju 1931 odloča tudi o tem, če, kdaj in kako naj se za čas od 1. julija 1923 naprej za enkrat nepredvidene obresti naknadno dobe.

Kot nepristranska mednarodna komisija naj velja ali posojilni konzorcij, ki je izdal prvih 20 milijard zlatih mark ali kakor to predlaga državni tajnik Hughes, komite mednarodnih trgovcev, v katerem bi bila Nemčija zastopana kot enakopravna ali razsodišče, ki bi obstojalo iz po enega zastopnika reparacijske komisije in nemške vlade ter iz predsednika, katerega naj bi, če bi se člana komisije ne mogla zediniti, imenoval predsednik Zedinjenih držav Severne Amerike. Nemčija bo glede

na svoj dolg izvršila stvarne dajatve po določilih versailske mirovne pogodbe. O višini teh dajatev pa bi se bilo treba še posebej dogovoriti. Nemška vlada je prepričana, da je s temi predlogi šla do najskrajnejše meje tega, kar more storiti če napne vse svoje sile. Če bi nasprotna stranka ne bila tega mnenja, predlaga nemška vlada, naj bi se, kakor je nasvetoval državni tajnik Hughes, ves reparacijski problem predložil mednarodni komisiji, ki ne bi bila odvisna od nobenega političnega upliva.

Nemška vlada je pripravljena za dajatve, ki jih ponuja dati še specialna jamstva. Le z razpravami z mednarodnim posojilnim konzorcijem in reparacijsko komisijo se da ugotoviti, kako naj se konkretno določijo jamstva za to posojilno službo in katera garancija naj bi se dala v vsakem posameznem slučaju. Nemška vlada je pripravljena k vsakemu sporazumu, ki bi zagotovil mir. Posebno je pripravljena k sporazumu, ki bi vezal Nemčijo in Francijo, da vsa vprašanja, ki nastanejo med njima in ki se ne bi mogla rešiti po diplomatski poti, razpravljajo v mirnem mednarodnem postopku. Nemška vlada predlaga, da se na podlagi predstojajočih izjavljani začno razprave. Izhodišče razprav mora ostati, da se v čim krajšem času vzpostavi status quo ante. K temu je štet posebno, da se ozemlja, ki so bila zasedena preko versailske pogodbe, takoj izprazniljo, da se v Porenju vzpostavi pogodbeno stanje, da se zaprti Nemci izpuste na svobodo ter da se izgnanim povrne njihova domovanja in njihovi uradi. (W). (Glej članek »Nemčija na umiku Ured.)

Praznovanje prvega majnika.

V Ljubljani.

Ljubljana, 1. maja. Večina majniških praznovancev je proslavljala prvi majnik na Rožniku, kjer se je pričelo že v zgodnjih jutranjih urah živahno življenje. Par komunistično navdahnjenih mladeničev je zahtevalo od prisotnih članov nacionalistične organizacije, naj odstranijo znak, kar bi moglo povzročiti vzneemirjenje med večino patrijotičnih izletnikov. K sreči ni prišlo do hudeta. V mestu pa so »proslavili« komunisti po nepotrebnem delavski praznik z demonstracijami proti vladi, nacionalistom in proti namišljenemu preganjanju. Nesreče ni bilo nobene.

V Mariboru.

Maribor, 1. maja. (R) Proslava 1. maja je potekla v splošnem mirno in dostojno. Delavstvo je pripravilo razna zborovanja in obhode, tekem popoldneva pa izlete v okolico. Razen malenkostnih prask, ki so jih povzročili vinski duhovi, je dan potekel brez pomembnih incidentov.

V Zagrebu.

Zagreb, 2. maja. (Z) Včerašnji delavski praznik 1. maja je potekel v Zagrebu prav živahno in mestoma tudi precej bučno in burno. V vseh obrtnih in industrijskih delavnicah je delo počivalo, trgovine pa so bile dopoldne odprte. Na več krajih so bila delavska zborovanja. V Maksimiru je bila skupščina neodvisnega delavskega sindikata, takoj za njo pa zborovanje neodvisne delavske stranke. V kinu »Metropol« je bilo zborovanje hrvatske delavske zveze, na katerem so govorili sam Radičević. V kinu »Olimpija« je bila skupščina socialnih demokratov. Delavci, ki so se vračali s skupščine neodvisnega delavskega sindikata in neodvisne delavske stranke v Maksimiru, so poskušali v Vlaški ulici demonstrirati, toda policija jih je razgnala. V ilici so se okoli popoldneva istotako ponovile demonstracije, pa tudi tu je policija demonstrante razgnala. Popoldne so bile v Sestinih in v Gračanah delavske zabave. Na večer je zopet prišlo do poskusa demonstracij, ki pa jih je policija preprečila. Do drugih večjih incidentov ni prišlo.

V Beogradu.

Beograd, 2. maja. (B) Včerašnji 1. maj je potekel mirno in v redu. Delavci so se zbrali v obhode, so šli iz mesta in prebili svoj praznik v prirodi. Do kakih spopadov ali incidentov ni prišlo.

Krvavi 1. maj v Varšavi.

Varšava, 1. maja. (D) Med socialisti desniciarji in komunisti je prišlo do krvavega spopada. Okoli 50 ljudi je težko in lahko ranjenih. Policija je izvršila več aretacij.

Krvav 1. maj v Parizu.

Pariz, 2. maja. (Z) Včerašnja proslava 1. maja ni posla tako mirno kakor se je pričakovalo. Na mnogih krajih je prišlo do spopadov med policijo in manifestanti. Policijska prefektura javlja, da je bilo v Parizu in predmestju ranjeno skupno 61 političnih uradnikov, eden pa je bil preboden z nožem. Zaprl so 25 manifestantov, od katerih so jih 14 pridržali v zaporu.

Aretacije komunistov v Italiji.

Gorica, 1. maja. (O) V zgodnji jutranji uri je nekdo streljal v samotni ulici

na podtalnika trgovinske zbornice dr. Gasperriza (I) ter za nevarno ranil. Aretirali so več komunistov, ker smatrajo ta napad za politično maščevanje komunistov proti odpravi delavskega praznika.

Pula, 1. maja. (O) Tu so aretirali več komunistov, med njimi znane komunistične voditelje.

Rim, 1. maja. (T) Splošno je potekel dan mirno. Popoldne je preiskala policija komunistični dom, kjer je našla več Ljenuhov slik, boljševiških propagandnih brošur in pisanih pism, kar je vse zaplenila. Tudi drugod so se vršile policijske preiskave. Aretiranih je mnogo komunistov. Preiskave so se vršile tudi v raznih drugih mestih, kjer je fašistovska policija aretirala večje število komunistov v Beogradu.

V Nemčiji.

Berlin, 1. maja. (D) Prvi maj so praznovali po mestih mirno in ni prišlo do nobenega pomembnega incidenta. Tudi iz zasedenega ozemlja javljajo, da ni bilo nobenih izgredov.

V Avstriji.

Dunaj, 1. maja. (K) Delavske manifestacije je se udeležilo nad 20.000 ljudi. Do nemirov ni prišlo.

Proces proti Kruppu.

Pariz, 2. maja. (K) Obtožnica v procesu zoper Kruppa in ostale ravnateljce, inženirje in nameščence Kruppovih tovarn se opira na kršitev naredbes št. 22 od 7. marca glede činov proti varnosti zasedbenih čet in naredbes št. 1 z dne 10. januarja glede prestopka proti javnemu redu v Poruhruju. V prvem primeru se more po »Matinu« proglasiti smrtna kazen, v drugem pa ječa do petih let in globa do desetih milijonov mark. (W)

POLOŽAJ V ORIJENTU.

London, 2. maja. (K) Reuterjev urad poroča iz Carigrada, da je francoski opravniki poslov v Carigradu vladnemu zastopniku v Angori sporočil važno vest, v kateri se razpravlja o odpoklicu turških čet s sirijske meje in se svareče kaže na posledice. Ta vest pravi dalje, da bo Francija morala odrediti vojaške ukrepe.

Današnje prireditve.

V Ljubljani:

Drama: Zaprti.
Opera: »Evgenij Onegin«. Red A. (Premiera Čajkovskega).
Kino Matica: »Krvnik in grofica«.
Kino Ideal: »Doživljaji Robinsona Crusoe-a«, II. del.
Kino Tivol: »Faraonova žena«.

Nočna lekarniška služba v Ljubljani:
Tekoči teden: lekarna Piccoli na Dolenjski cesti in Bekasčič na Karloviški s.

Vojna in mir v Orientu.

(Od našega stalnega pariškega dopisnika.)

Dr. A. P. Pariz, koncem aprila.

Znani »Pokrajinec« v »Tempsu« je pred par dnevi definiral svoje sledeče mnenje o ljudeh: Ljudje — pravi članek — se pravzaprav po krivici povzdigujejo radi svoje inteligence nad živali. Najsigurnejše znamenje naše duševne manjvrednosti je dejstvo, da se izvzemši malenkostnih izjem, trdovratno branimo izvršiti prilagoditve na nove razmere. Namesto samo po sebi umiljive notranjega preoblikovanja, se trudimo na vse kriplje, poriniti nove ali spremenjene razmere na stari tir.

Na drugem mestu sem našel opozorilo politikom, naj ne ugledajo, kakor svetopisemska žena, nazaj: okamenitev da je naravna posledica takega gledanja.

To so izvršne pripombe. Stojijo sicer v drugem razmerju, vsekakor pa so imeniten kriterij za lausanski pogajanja. V Lausanni je lahko spoznati, koliko ima kdo izgubiti in pridobiti. Situacija je bliskovito osvetlelo senzacionalno imenovanje, ki je učinkovalo v Angliji, kakor bomba: Weygand, najspodobnejši general Francije, desna roka (in najbrže tudi glava) maršala Focha, je bil imenovan vrhovnim poveljnikom v Siriji, in sicer v trenutku ko bi se imela ekspedicija baje »likvidirati«. Ni čuda, da se je v stolpcih angleških listov pisalo že o vojni. Noben šahist ne postavi svoje dame na post-stransko mesto...

Da ostanemo kar pri Siriji. Francoska vlada zatrjuje, da je izvedela, da so Turki pritegnili — zlasti pri Osmanliju in Toprakalehu več bataljonov infanterije in temu primerno tudi artilerije, vsled česar želi od angorske vlade točne izjave. Istočasno je bila priobčena notica, ki ima zapisano na čelu, da je bila rojena v starem in častitljivem poslopu na Quai d'Orsay-u: »O posledicah agresivne politike si Turčija pač ne bo delala posebnih iluzij. Tistega dne, ko bi bile francoske zastave napadene ali ogrožene, bo Francija pokazala dru-

REORGANIZACIJA BREZPOSELNO-STNE PODPORE V ČEHOSLOVAŠKI.

V Čehoslovaški nameravajo reorganizirati izplačevanje brezposelnostnih podpor. Uvedli bodo takozvani genjski sistem, po katerem se vrši izplačevanje teh podpor po delavskih strokovnih organizacijah samih, ob direktni soudeležbi delodajalcev in ob kolikor moč majhni finančni pomoči države. Ta sistem bi pomenil ogromno razbremenitev čehoslovaških financ, vendar ga ne bo mogoče uvesti v doglednem času pri vseh organizacijah. Preprogi sistema je namreč ta, da razpolagajo strokovne organizacije z zadostnimi denarnimi sredstvi. Teh pa organizacije nimajo radi raznih stavk, izprti, občutne brezposelnosti in podobnih pojavov, ki so bili v zadnjem času zelo številni in ki so izčrpali do malega vsa denarna sredstva strokovnih organizacij. Edino tipografska organizacija razpolaga z zadostnimi sredstvi radi svoje vzorne organizacijske discipline. Zato bo genjski sistem uveden spčetka samo v tej organizaciji in to tem lažje, ker je brezposelnost med čehoslovaškimi tipografi zelo majhna.

Ne pozabite Jugoslovenske Matice!

Pierre Louys.

Novinar Friderik Lefevre je obiskal znanega romanopisca Clauda Farreitea, od katerega se največkrat omenjajo dela Opjiev d'Im, Civiliziranec in Gospodična Daxova. Farreite je med drugim izjavil: »Ta trenutek sta na Francoskem dva slovenska genija: Pierre Loti in gospa Colette. Pierre Louys pa fenomen čisto zase; to je človek, ki vse zna, ki vse vsee, ki vse razume, vse razmisli in ki se ni mogel zanimati za katerokoli panogo vede, ne da bi se bil pogolobil vanjo. Toda Pierre Loti in Colette sta dve genialni glavni: genij pravim onemu, ki se niti ne zaveda, kaj počneja...«

Ta svojevrstni »fenomen«, ki se je rodil l. 1870 v Parizu in ki slove osobito po silno razširjenem romanu Afrodit in Bilitime pesmi, Pierre Louys (reči: Luis) je velik prijatelj knjig, redkih izdaj. Gotovo bi bil prevzel kak referat na letošnjem mednarodnem kongresu bibliofilov v Parizu, da ni siromak že več let popolnoma slep. Slep je, kdor s starim tekstom ukvarja. Kakor je učeni danski romanist Nyrop izgubil vid, ker je preveč razbiral starofrancoske rokopise, tako je povsem oslepel tudi čitatelj redkih orumenelih besedil, P. Louys. Naš knjigoljubeč je bil tako podkovan v poznavanju helenskega slovsstva, da se njegova zbirka Bilitime pesmi čita kot prevod starogrških pisateljev. In res, ko je Louys poslal izvod nekemu profesorju, mu je ta čez čas odgovoril, da je že poprej čital stvar v izvorniku. Pri tem pa so Chansons de Bilitime od kraja do konca Louysov stvor, nikar pa prestava! Počastimo slepca Homera ob Seini s tem, da preberemo katero njegovih iztočno čuvstvenih kitic, bogatih z gibkimi ritmi, srav za prav z ritmično prozo!

Meniš, da več me ne ljubiš, Telej, in že ves mesec posedaš ponoči pri miži, kakor da sadje in med in vino tebi moglo bi dati pozabo mojih ust, Misliš, da več me ne ljubiš, tepček ubogi.

To rekši sem odpela vlažni prepas in mu ga ovila krog glave. Bil je dočista še topel od gorkote mojega trebuha; vonjava moje polti puhtela je iz nežnih zank njegovih.

Dolgo je duhal mežé, potem sem čutila, da se mi bliža, in natanko sem vi-

GORKI PAS.

Meniš, da več me ne ljubiš, Telej, in že ves mesec posedaš ponoči pri miži, kakor da sadje in med in vino tebi moglo bi dati pozabo mojih ust, Misliš, da več me ne ljubiš, tepček ubogi.

To rekši sem odpela vlažni prepas in mu ga ovila krog glave. Bil je dočista še topel od gorkote mojega trebuha; vonjava moje polti puhtela je iz nežnih zank njegovih.

Dolgo je duhal mežé, potem sem čutila, da se mi bliža, in natanko sem vi-

DREVO.

Slekta sem se, da splezam na drevo; bedra mi naga objemajo skorjo, pregledko in vlažno; sandali po vejah mi hodijo.

Na vrhu, vendar še pod listjem in v senci pred pripeko, zajašem oddaljeno vejo in zibljem noge v praznini. Deževalo je prej. Vodne kaplje padajo name in mi curljajo po koži. Roke so mi omadeževane od maha in prsti na nogah rdeči od pohojenih cvetov. Čutim, da živo je lepo drevo; kadar veter zapíše, stisnem noge še bolj in ustne odprte prižemam na tilnik veji lasati.

RAJ V MESEČINI.

Na mehki travi ponoči plesale so deklce vijolnih oči vse skupaj, in ena od dveh je odgovarjala kakor ljubimec.

Devica so rekla: »Me nismo za vas!« In kakor da jih je sram so skrivale svojo devškost. Pan kozorog je sviral na pisko pod drevjem.

Druge so rekla: »Pridite po nas.« Stisnile so bile svojo obleko kot moško tuniko in se borile brez sil mešaje svoje plešoče noge.

Rekoč, da se zmagana vda, je slednja prišla družico za ušesa ko čašo za roči in z glavo nagnjeno vznak pila poljub.

SREČNEMU MOŽU.

Zavidam te, Agorakrit, da ti je žena tak pridna. Sama skrb za stajo in zjutraj namesto da bi se ljubila, napaja živino. Ti si presrečen. Koliko drugih, praviš, ki mislijo zgolj na nizke strasti, beđe ponoči, spe čez dan in iščejo celo zakonolomstvu pregrešne naslade.

Da tvoja žena dela po hlevu, Bajc ima kaj odprto srce za tvojega najmlajšega oslička. Ha ha, to ti je lepa žival, ima črno piko na očeh.

Praviš, da mu se igra med nogami pod sivim in mehkim trebuhom. Vendar to so opravilci, ki tako govoré. Če ji tvoj osel godi, Agorakrit, št zato, ker se ti tvoje oko zdi silčno njegovemu.

All ste že obnovili naročnino za Jutranje Novosti?

Nemčija na umiku.

Za korak je Nemčija že naprej. Nova njena taktika se je začela 16. aprila z govorom zunanega ministra Rosenberga v Reichstagu. Nemčija je pripravljena pogajati se in celo izročiti program, kakor se od nje zahteva, toda vsota vsote, ki bi jo plačala, noče povedati in sicer pod pretvezo, da ji zasedba ruhrskega ozemlja ne dopušča ceniti svoje lastne plačilne sposobnosti. Ta pretveza je tako okorna, da jo tudi človek, ki se ni dosti bavil z zunanjo politiko, takoj spregleda.

Kot pravi Frankfurter Zeitung, je napravil Rosenbergov govor utis poštenosti in dobre volje. Toda koliko bo mogoče plačati To je vprašanje. Nemci žele, da bi nanj odgovorila mednarodna komisija izvedencev. To je tudi ameriški načrt in ker bodo na vsak način rabili Ameriko, je stvar od Nemcev jako spretno organizirana. Vendar pa nemška skrajna desnica ta načrt zamejuje, ker noče, da bi Nemčija stavila predlogov. Boji se namreč, da bo na ta način Nemčija polagoma prišla na pot kapitulacije. Nasprotno pa socialisti očitajo vladi, zakaj ne imenuje vsote plačevanj. Rosenbergov argument, da se ne more ceniti plačilne sposobnosti Nemčije, se jim zdi tak, da ni mogoče se pri njem ustaviti, kajti paraliziral bi ves trud. Vsakemu načinu plačevanja, ki je razdeljen na gotovo število let, se da pač očitati, da se sedaj ne ve, kakšna bo sposobnost nemškega plačevanja v desetih, dvajsetih ali tridesetih letih.

Pariški Figaro pravi, da je mnenje socialistov tembolj uvaževanja vredno, ker je od njih odvisno, ali držé ali strmo glavoju Cunojev kabinet. Hočejo torej, da se imenuje vsota in to vsoto je imenoval njih vodja Hermann Müller,

Mariborsko pismo.

Minula volilna borba za narodno skupščino v Beogradu je bila v mariborski oblasti za vsakega resnega opazovalca vsestransko zanimiva n podučna. V tej volilni borbi, v kateri so vse obstoječe politične stranke konkurirale med seboj v prirejanju volilnih shodov in sestankov, so se pokazali zelo zanimivi pojavi, ki morajo biti merodajni in odločilni pri bodoči agitaciji osobito za našo NRS, ki je na zboru delegatov v Mariboru v nedeljo dne 22. t. m. jasno pokazala, da se je pri nas v Sloveniji že globoko ukoreninila in razširila tudi že med širše plasti našega delovnega ljudstva.

V pretekli volilni borbi so bili do malega vsi shodi, ki so jih prirejali kandidati in agitatorji raznih strank, zelo dobro obiskani. Zborovalci so na teh shodih z velikim zanimanjem in pritrjevanjem sledili govornikom in agitatorjem, tako, da je moral vsak opazovalec dobiti vtis, da so navzoči volilci z razvitim programom zadovoljni in da bodo to svojo zadovoljnost dokumentarčno dokazali na dan volitev.

Tako je n. pr. NSS priredila v mariborski oblasti nebroj volilnih shodov, ki so bili razmeroma jako dobro obiskani. Kdor je to videl, je moral biti uverjen, da si je NSS tudi med kmečkimi ljud-

stvom pridobila obilo pristašev. Kot dokaz za to navajamo samo slučaj, da je kandidat stranke priredil volilni shod v domovinski občini bivšega poslanca SKS in da zbrani domačini z ozirom na izvajanja NSS govornika sploh niso dali besede poslancu — domačinu ter v cellem obsegu pritrdili NSS programu. Na dan volitev pa je tudi v tej občini zmagala SLS in je bilo v skrinjici one stranke, koje program so volilci na volilnem shodu z odobravanjem sprejeli, le nezadostno število oddanih krogljic. To je dokaz, da NSS, ki je imela dober namen, se pri vsem tem ni mogla uveljaviti, ker je bila premajhna. Radi tega nam NSS ne preostaja drugega kakor pristopiti v najmočnejšo stranko Jugoslavijske NRS, katere program je zadosti širokogrud in v njej uveljaviti zahteve delovnega ljudstva.

PERICAM.

Perice, nikar ne pravite, da ste me videli! Zaupam se vam; tega nikomur ne pripovedujte! Na nedrhih, pod tuniko vam nekaj prinašam.

Vsa sem kakor kokoška prreplašena. Ne vem, če naj se drzmem priznati... Srce mi bije, kot da umiram... Tenčico sem vam prinesla.

Tenčico in trakove svojih nog. Vidite: tukaj je kri. Za Apolona! bilo je proti moji volji. Pač sem se branila; mož, ki ljubi, je jačji od nas.

Dobro jih operite; ne štedite ne soli ne krede. Za vas položila bom štiri oboje Afrodit k nogam, in drahmo srebra.

AKCIJSKI ODBOR DRŽAVNIH NAMEŠČENCEV, ŽELEZNIČARJEV IN UPOKOJENCEV.

Dne 29. in 30. aprila se je vršila v Beogradu konferenca zastopnikov organizacij državnih nameščencev in železničarjev iz vse države.

Na podlagi poročil delegatov iz posameznih pokrajin je konferenca sklenila: 1. Akcija, zamišljena v Sloveniji za 5. maja se odgodi, ker se delegati ostalih pokrajin z njo trenutno ne strinjajo; 2. Dne 5. maja zvečer ali 6. maja dopoldne naj se vrše v vseh večjih krajih informativni shodi, na katerih se obrazložijo sedanj položaj; 3. Centralnemu odboru železničarskih organizacij se nalaga dolžnost, da nemu-

namreč 30 milijard zlatih mark Bergmannovega podjetja. Sicer pa logika tega politika ni jasna. Pravi namreč, da rabi Francija 26 milijard za reparacije. Ker je pa francoski delež 52 odstotkov, bi moral sklepati, da bi morala celokupna vsota reparacij znašati 50 milijard. Sicer pa ni glavna stvar, dati številko, kajti nje vrednost se lahko spremeni po načinu plačevanja in po vsakokratni realni vrednosti plačane vsote. Glavna stvar za zaveznike je, vedeti, kako garantijo nudi Nemčija. Ravno ta stvar je pa še zelo nejasna, ker se o njej še ni dosti obravnavalo in se Nemčija pri svoji previdnosti tudi dosedaj ni jasno izrazila.

V Berlinu se še vedno vrše pogovori med vlado na eni strani in bankami in industrijo na drugi strani glede novih predlogov, ki jih naj stavi Nemčija. In še vedno se bje boj med pristaši celotne vsote, ki naj bi se izplačala za reparacije in pristaši časovno spremenljive vsote. Izgleda pa, da bo slednja rešitev zmagala.

Poincaré v svojih zadnjih dveh govorih niti z besedico ni omenil lorda Curzona. Zato sumi nemško časopisje, da vlada med mnenji obeh popolno soglasje.

V dobro informiranih angleških krogih pravijo, da sedaj Nemci pretresujejo dve možnosti: ali bodo stavili točen predlog za vsoto, katero hočejo plačati, ali pa bodo predložili minimalno vsoto in bodo izjavili, da so pripravljeni jo zvišati, če pride komité mednarodnih izvedencev do zaključka, da je Nemčija v stanu, to storiti. Sedaj Nemci študirajo način plačevanja, ki ga bodo predložili zaveznikom. — Dr. P. V. B. —

stvom pridobila obilo pristašev. Kot dokaz za to navajamo samo slučaj, da je kandidat stranke priredil volilni shod v domovinski občini bivšega poslanca SKS in da zbrani domačini z ozirom na izvajanja NSS govornika sploh niso dali besede poslancu — domačinu ter v cellem obsegu pritrdili NSS programu. Na dan volitev pa je tudi v tej občini zmagala SLS in je bilo v skrinjici one stranke, koje program so volilci na volilnem shodu z odobravanjem sprejeli, le nezadostno število oddanih krogljic. To je dokaz, da NSS, ki je imela dober namen, se pri vsem tem ni mogla uveljaviti, ker je bila premajhna. Radi tega nam NSS ne preostaja drugega kakor pristopiti v najmočnejšo stranko Jugoslavijske NRS, katere program je zadosti širokogrud in v njej uveljaviti zahteve delovnega ljudstva.

Strankini agitatorji so na podlagi tega pisma in z ozirom na to, da ljudstvo na shodih ni ugovarjalo, temveč izvajanja kandidatov odobraval, računali z zmago, a dan volitev jih je brdko varal, ter vsem politikom dokazal, da so v minulih volilni borbi zmagali puhloglavci demagogi in prazni frazerji, ki so ljudstvu obečali, da mu v slučaju njihove zmagne bo hode treba plačevati davkov in pošiljati fantov v vojaško službo.

Agitatorji zmagujočih strank pa so pri tem sejali med naše priprosto ljudstvo najgusnejše sovraštvo do našega bratskega srbskega naroda, kateremu se imamo Slovenci zahvaliti, da smo enakopravni in enakovaljavni državljani v lastni, od bratskega srbskega naroda osvobojeni domovini. Ravno to sistematično zlobno hujskanje našega priprostega ljudstva proti bratskemu srbskemu narodu pa je najžalostnejši pojav v minulih volilni borbi in proti temu za celo državo nesrečnemu in naravnost usodepolnemu izrodku se bo morala NRS kot edina odkritična zagovornica in predstaviteljica državnega edinstva v bodoče boriti z vsemi zakonito dopustnimi sredstvi. Državi nevarnim elementom, ki zanikajo bratstvo in rušijo edinstvo našega troimenega naroda pa bo treba z resnim gospodarsko in politično smotrenim državnotvornim skupnim delom dokazati, da za njihovo pogubonosno razdiralno hujskanje v naši državi ni prostora.

V Mariboru so nekateri pristaši drugih strank tako zagrizeni in zakrknjeni, da se pri vsaki priliki obregnejo ob naše politične pristaše, ki mislijo z lastno glavo. Gospodje, pokažite manj nestrpnosti in več resnosti za pošteno delo!

Bivši narodni socialist.

AKCIJSKI ODBOR DRŽAVNIH NAMEŠČENCEV, ŽELEZNIČARJEV IN UPOKOJENCEV.

Dne 29. in 30. aprila se je vršila v Beogradu konferenca zastopnikov organizacij državnih nameščencev in železničarjev iz vse države.

Na podlagi poročil delegatov iz posameznih pokrajin je konferenca sklenila: 1. Akcija, zamišljena v Sloveniji za 5. maja se odgodi, ker se delegati ostalih pokrajin z njo trenutno ne strinjajo; 2. Dne 5. maja zvečer ali 6. maja dopoldne naj se vrše v vseh večjih krajih informativni shodi, na katerih se obrazložijo sedanj položaj; 3. Centralnemu odboru železničarskih organizacij se nalaga dolžnost, da nemu-

Iz prosvetnega življenja.

— Dramska promjera v Ljubljani. V petek, dne 4. maja igrajo v dramskem gledališču Shakespearjevo komedijo »Kar hočete«. To bo prva vprizoritve te komedije v slovenskem jeziku in na slovenskem odru v sijajnem prevodu dramaturga, gosp. O. Zupančiča. Režijo vodi g. Sest. Malvoja. Igra g. Rogoz, Violo ga. Šaričva, Olivio ga. Vintrova, Tobijo g. Peček, Sebastiana g. Krafi, Marlo ga. Juvanova in norca gosp. Skrbnišek. »Kar hočete« spada med najzabavnejše komedije velikega Britanca. Nove dekoracije je naslikal g. Skružny.

— Ljubljanska opera. Med izredno posrečene predstave v tekoči sezoni moramo zabeležiti nedeljsko »Tosco«. Tako animirano se že v operi dolgo ni pelo in igralo. Sijajno glasovno razpoložen je bil gosp. Šimenc, njemu ob strani je prekrasno peli gdč. Zikova in nič manj izvrsten je bil g. Balaban. Kot vzgled kako pravi umetnik zna ustvariti iz male neznatne vloge prvovrstno kreacijo, je služil ta večer g. Betetto v vlogi cerkovnika. Gledališče je solistom po vsakem dejanju izražalo s hrupnim ploskanjem svoje priznanje, g. Šimenc in gdč. Zikova sta doživela celo na odprti sceni navdušene aplavze. — Tako vzornih predstav, kot je bila nedeljska »Tosca«, si še želimo.

— Nova vprizoritve »Evgenija Onjgina v ljubljanski operi. Slavnega ruskega skladatelja Petra Iljiča Čajkovskega najpri ljubljenejša opera »Evgenij Onjgin« se z novimi močmi zasieda in nanovo nastudirana na slovenskem odru spet vprizori v četrtek, dne 3. maja. Vlogo Tatiane poje gna. Zikova, vlogo Olge gna. Špilgojeva, vlogo Fililjevne ga. Rewičeva, vlogo Larine ga. Smolenska, vlogo Evgenija Onjgina g. Balaban, kneza Greminja g. Betetto in Lepskega g. Burja. Mladi slovenski tenorist g. Burja, učencen prof. dr. Kozine, nastopi to pot prvič na našem odru. Alterniral bo v tej vlogi z g. Kovačem. Sodelujejo še g. Bratuž, Puzeli, Zorman in Drenovec. Muzikalno vodstvo vrši g. ravnatelj Rukavina, režijo pa, ki je zamišljena v ruskem slogu, vodi g. Sevastjanov. Več novih dekoracij je naslikal g. Skružny.

— Vokalno-instrumentalni koncerti »Glasbene Matice«. V ponedeljek, dne 7. maja ob 8. uri zvečer v »Unionu« nam prinese izvorno slovensko noviteto »Psalm št. 41 in 42« za veliki orkester, tenorsolo in mešani zbor, najnovejše delo našega skladatelja-prvaka Antona Lajovicja. — Široko in globoko zasnovana skladba pomenja dragoceno obogatitve naše glasbene literature in njen dosedanjih višek. Razsežen tenorski part je poverjen opernemu tenoristu Vartju Šimencu, razen njega sodelujejo: Mešani zbor »Glasbene Matice« in orkester Narodnega gledališča, pomnžen z nekaterimi konservatorskimi profesorji in člani orkestralnega društva Glasbene Matice. Razen Psalma je na programu Stanko Premrlova Božična sulta za orkester in mešani zbor in Beethovnova VIII. simfonija. Premrlova sulta je bila prvotno objavljena že na javljenem koncertu Glasbene Matice, ista se ponovi v spremenjeni instrumentaciji in dodanim četrim stavkom »Sveti trile kralji« za orkester in mešani zbor. Koncert dirigira Niko Stritof.

— Anton Lajovic: Psalm 41 in 42 za veliki orkester, tenor-solo in mešani zbor. (Prvo izvajanje na koncertu Glasbene Matice, dne 7. maja 1923). Psalmi se naslanjajo navadno na dogodke iz življenja psalmistov, vendar ne sili v njih dejanski substrat v ospredje, marveč so zasnovani bolj splošno človeški, navezemo jih lahko na najrazličnejše življenjske dogodke, ki vzmernirajo ravnovesje v človeku. Dejanska podlaga 41. in 42. psalma (oba tvorita po smislu in prvotni konceptji celoto) je po domnevi razlagavcev sledeča. Zoper kralja Davida se je dvignil njegov lastni sin Absalon in ga pogljal z oboroženo silo preko Jordana. V tem nezgodnem položaju se premagan kralj z bridkosti spominja svoje prejšnje slave, izgubljenega slaja, prestola, svetega šotora siionskega, svojih veličalnih plesov in himen pred širjino zaveze in iz srca se mu izvije psalm hrepenenja. Ni to samo psalm Davida, silčno je hrepenenje Napoleona na sv. Heleni, Karla na Madeiri, silčno hrepenenje jetnika po svobodi, grešnika po duševnem, bolnika po telesnem ozdravljenju, silčno so čustva delavca-stromačka, ki je ob zaslužek, mogotca-bogataša, ki je ob premoženje, starca, ki je ob mladost, tvorca, ki je ob tvorilno moč. Psalm osirotelih in zapuščenih, psalm vzemirjenih in zbeگانih, psalm padlih. Vsem, ki grabijo po bliskah, da se vzdrže nad gladino, vsem, ki segajo v brezupnosti po orožju, vsem, ki so v zagati po lastni ali tuji krivdi, vsem v tolažbo in uteho kliče psalmist:

»Kaj duša vedno še žaluješ, kaj mi brezupno omedeljuješ? V Boga zaupaj pomočnikaj! Se pride čas, da povzdiguješ obraz prijaznega rešnika!

Prelepo, poetično besedilo psalmovo je Lajovic pogolbil v čudoviti, dosedaj neznan meri. V njegovi široko razmahljeni skladbi postane pesem hrepenenja Davida, pesem hrepenenja, pesem zaupanja v Boga pa izzyeti glasovsep upanju, himno Bogu. — Lajovicjeva revolucionarnost je usmerjena v globino, in ne traš svojega zanosa ob znanosti: Lajovic »je gaalo«, naj bi ustvaril take slovenske pesmi, ki bi imele resnično in veliko notranjo intenziteto (Izidor Cankar, Obiski, str. 105). Premiera Lajovicjeve umetnine bo 7. maja t. l. ob 8. uri zvečer v veliki dvorani hotela Union. »Davida« poje operni tenorist Marji Šimenc, sodeluje mešani zbor Glasbene Matice in pomnožen orkester iz opere. — Dirigira Niko Stritof. Vstopnice prodaja knjigarna Glasbene Matice, Kongresni trg št. 9.

Beogradu takoj cent. ekn. odbor, ki naj obstoji iz zastopnikov vseh onih strokovnih organizacij državnih nameščencev, železničarjev in upokojencev, ki na pristanejo:

1. Ravnatelje se morajo tako osnovati v vseh pokrajnih pokrajinskih akcijski odbori in akcijski podobori, s katerimi morajo imeti Centralni akcijski odbor stalne stikove;
2. Najkasneje 3 dni po sestavi vlado predložiti centralni akcijski odbor sprejeti resolucijo vladi;
3. Najkasneje 10 dni po predaji resolucije vladi, skliče centralni akcijski odbor delegate vseh pokrajinskih odborov, ki določijo z njim dan in način bodoče akcije.

Akcijski odbor državnih nameščencev, železničarjev in upokojencev.

Dnevne novice.

— Brežice. V našem srezu vlada veliko zanimanje za NRS, ki je edina res bratska in najmočnejša stranka v Jugoslaviji. Da je to zanimanje tudi resnično, dokazuje naš zaupniški šoh, ki je bil zelo dobro obiskani in ki je izvolil sledeči pripravljani srezni odbor za Brežice: Petan Viktor, trgovec in posestnik iz Brežic, predsednik; Kovačič Miha, posestnik in trgovec in Dobove, podpredsednik; Brumec Jože, trgovski nastavljenec iz Brežic, tajnik; Počeh Jože, sodni uradnik iz Brežic, blagajnik; odborniki: Žerjav Anton, posestnik iz Črnuč; Petan Jože, posestnik iz Sromelj; Ferjanč Franc, posestnik iz Črnuč; Iliaš Franc, posestnik, krčmar in mizar, Biželjico; Karner Miha, ekonom iz Brežic; Pinterič Franc, trafikant iz Sromelj; Pinterič Martin, delavec iz Pišece; Bratanč Ivan, posestnik iz Kapele.

— Kapele. Na zaupnem zborovanju, ki ga je sklical g. Fran Kene ml. iz Globokega in ki nam je razložil program stranke in obširno poročal o delovanju vseh drugih strank, smo uvideli, da je NRS edina, ki ima v naši državi bodočnost. Z velikim navdušenjem je izvolil krajevni odbor NRS, ki je prevzel nalogo, da z intenzivnim delom, razširi organizacijo v naši občini. Izvoljeni so bili: Hotko Ivan, posestnik; Kapele 35, predsednik; Kežman Ivan, posestnik, Podvinje 21, podpredsednik; Vabje Jože, posestnik, sin, Kapele 4, tajnik; Hotko Ivan, posestnik, Podvinje 29, blagajnik in sledeči odborniki: Kruc Jože, posestnik, sin, Rakovec, Urek Fran, posestnik, sin, Medvedeč Jože, posestnik, sin, Stančič Marko, posestnik, sin, vsi iz Jerešlavca, Šepce Jože, posestnik, Rakovec, Hotko Janez, posestnik, Vrhnje.

— Prihod poljskih akademikov v Ljubljano. Danes dne 3. t. m. ob pol 17. uri prispe v Ljubljano »Akademsko pevsko društvo lwovske polytechnike«. Zastopniki naših pevskih zborov in ljubljanske akademske omladine jim prirediteljno sprejem. Vabimo tudi naše občinstvo, da jih pozdravi na kolodvoru v kar največjem številu, zlasti ker je to prvič, ko nas oficijelno obiščejo bratje Poljaki v naši osvojeni domovini. Mi jim pa ključemo: Na veselo svidenje!

— Razpis zdravniške službe. Zdravstveni odsek za Slovenijo v Ljubljani razpisuje službo okrajnega zdravnika pri okrajni sanitetni upravi v Brežicah. Interesenti se opozarjajo na razpis v »Uradnem listu«.

— Navodila šolskim nadzornikom. V prosvetnem ministruvstvu se bodo izdelala občina navodila šolskim nadzornikom glede nadzorstva učiteljev in pouka v ljudskih šolah. Letošnji formulirji, ki jih bodo morali izpolniti, so znatno krajši od prejšnjih.

— Ojlonci za pedagogiko. V novi proračun prosvetnega ministruvstva je vnesena posebna postavka za deset državnih ojcencev, ki bodo poslani v inozemstvo, da se izpopolnijo v pedagoškem študiju.

— Vozne olatjave za dijake. Beograjski listi poročajo, da je dovolilo prometno ministruvstvo vozne olatjave dijakom, ki potujejo po državi, ako potujejo v spremstvu profesorjev in sicer najmanj v skupini deset oseb.

— Profesorsko gibanje za zvišanje plač. Skoro v celih kraljevini se je razvilo živahno gibanje v profesorskih krogih, ki zahtevajo zvišanje svojih plač. Tako so se v protečenem tednu pridružili zahtevi in resoluciji beograjskih profesorjev tudi njihovi kolegi v Bosni in sedaj tudi oni v Vojvodini. So pa tudi nekateri, ki vidijo v tem skrite politične tendence.

— Materijal za bolnice. Ministruvstvo za narodno zdravje bo te dni razposlalo precej apotekarskega in sanitetnega materijala na vse bolnice v državi.

— Za prosveto v vojski. Vojno ministruvstvo je izdalo naredbo, da se morajo pri vseh vojaških edinih ustanovah podčastniške čitalnice. Društva in privatniki se bodo ob tej priliki pozvali, da darujejo knjige za te najmlajše vojaške ustanove. Ravnanje lo ministruvstvo odredilo, da se morajo pri vojaških edinih osnovati športna društva.

— Odlikovanje železničarjev. V ponedeljek je podpisal kralj ukaz o odlikovanju večjega števila železničarskih uradnikov ter nameščencev.

— Propaganda naših visokošolcev v Pragi. Medicinsko društvo naših medicincev v Pragi je priredilo razstavo slik naših morskih kopališč. Slike predstavljajo 24 naših mest od Sušaka do Budve. Poedinih mestom so pridani popisi vseh znamenitosti in posebnosti. Ključne razmere ob naši obali so vzporejene z onimi francoske rivijere. Razstavo je obiskalo številno občinstvo. Kakor izgleda, bo precej Čehov obiskalo našo riviero. Prometno ministruvstvo v Pragi je pripravila določine vlake za Prago do Beke.

— Proti blaginjskim vlomom. Beograjski listi poročajo, da je znašel Žika Vučković, mehanik iz Beograda, poseben izum, ki prepreči vsak vlom v blaginjo, bodisi s vromilnim orodjem ali pa s toplinimi pripravami. Izum bo veljal ravno tako za stare blaginje kakor tudi za blaginje novejšega sistema.

— K aretacijski predsednik madžarske stranke. Kakor smo že poročali, sta bila aretirana dr. Nagy, predsednik madžarske stranke, ter tajnik dr. Grader. Kakor poročajo, je najbolj obteženo neko pismo, katero sta poslala predsednik »Proletarjski Madžarovec« v Budimpešto. Zagovornik obdolženec trdi, da je doletelo pismo brez falsifikata, vendar pa je sodišče drugačnega mnenja.

— Požar v Motniku je uničil v noči od 28. do 29. aprila ogorog 11. ure gospodarske postopke posestnika Tomaza Pungatnika. Tukajšnje gasilno društvo je stopilo takoj v akcijo. Po 1urnem delu se je posrečilo ozemljakizirati. Gasilno društvo je delalo z vso vnelo, za kar mu gre vsa čast! — Približna škoda znaša 150.000 do 200.000 K in poiznaja in gospodarskem orodju

— Uboj v Smartnem ob Paki. V soboto 28. aprila so popivali vaški fantje v restavraciji Steblovnik pri postaji Rečica ob Paki. V pijanosti so se sprli in stekli in v pretepu ubili nekoga Ferdinanda Zelnika.

— Jurjevanje na ljubljanskem Gradu bo v nedeljo dne 6. maja na grajskem dvorišču in pred gradom. Popolne igra na veselčnih prostorih dve godbi in sicer Sokola II. in železničarska godba. Sicer bodo na prereditvi najrazličnejše zanimivosti pravega ljudskega semnja. Vstopnine sicer ni nobene, sprejemajo se le prostovoljni prispevki za Ciril-Methodovo družbo, v katero korist gre ves čisti dobiček jurjevanja.

— Novorojenček v bajerju. Pred dnevi smo poročali, da so potegnili iz bajerja pri Rakovniku novorojenčka fanta. Zendarmerija iz Skofljice poroča, da je mati deteta služkinja Justina Keželj iz Rudnika, ki je povila v gozdu sama in vrgla dete v vodo.

— Iz hiralinice v Ljubljani sta pobegnila 17letna Raf. Dvoržak iz Stopnega in Hrašovec Ljubo. Dečka sta se napotila brzkono domov.

— Celjske novice. Koncert pevskega društva »Stankovič« iz Beograda se bo vršil v Celju dne 14. maja. Društvo, kojega protektor je kralj Aleksander, pride s celim svojim pevskim zborom, ki šteje 70-vev in pevcev. Zbor vodi beograjski operni kapelnik g. Binički. Izvajale se bodo izbrane srbske narodne pesmi. — Prvi maj je delavstvo v Celju proslavilo mirno brez vsakega incidenta. Socialdemokratsko delavstvo je imelo shod pred Narodnim domom, na katerem je poročal g. Koren. Po shodu se je delavstvo zopet razšlo. Krščanski socialci so imeli svojo proslavo z godbo in veselico na Babnem pri Celju. — Glasilo socialistične stranke »Napredek« se je s 1. majem preselilo v Celje, kjer izhaja kot dnevnik v zvezi tiskarni. — Cestnopolitiški red in nekateri vozniki in lastniki vozil prav nič ne upoštevajo. Vsi tedaj je mestni magistrat izdal javni organ, katerim je poverjeno nadzorstvo cest, stroj nabog, da naznanijo vsak prestop kakor pristojni sodni, odnosno upravnih oblasti.

— V celjskih novostih v 78. številki našega lista smo poročali, da se namerava upokojeni poljski pristav g. Stadler preseliti na Bled. Kakor pa smo izvedeli sedaj, poročilo ni pravilno, ker ostane gosp. Stadler še nadalje v Celju, kamor je pristojen.

— Mariborske novice. Dne 1. maja je umrla v tujakih bolnišnici devetletna Julka Jelencova, hčerka peka v Pobrežju, ki je pri kuhanju zajtrka na aparatu za špirit po nepravilnosti dobila težke opekline, katerim je sedaj podlegla. — V ponedeljek, dne 7. t. m. zvečer ima v tujakih ljudski univerzi inž. dr. Kukovec drugi del svojega predavanja o Indijem velikanu Tagoreu. — V petek, 4. t. m. se vrši proslava inženirske podčastniške šole v spomin ustanovitve te šole. Svečanost se prične ob 10. uri dopoldne v vojašnici kralja Petra Velikega Osobodivca. Popolne so vojaške vaje, sokolska telovadba, nogometne tekme in drugo.

— Samomor vsoled lubeznj. V ponedeljek ob pol 9. uri zvečer se je v Studencih pri Mariboru v Kodrovi gostilni, kjer je s svojimi znanci popival, nepričakovano dvignil že precej vineni N. Plohi, trgovski pomočnik pri mariborski tiskarni Ili & Kuhar, in z besedami: »sedaj se bom ustrelil« odšel iz gostilne. Kratek no na to se je sililo več strelcov. Ko so vsled tega vzmerni gostje šli iz gostilne, so našli v bližini Ploha mrtvega v mlaki krvi. Ustrelil se je z revolverjem. Eua krogla mu je razbila čeljust, drugo pa si je pogнал v desno senca in je izstopila na levi strani glave. Plohi je bil takoj mrtev. Vzrok samomora so baje zapreke, ki so jih delali stari njegove zarčenke njuni zvezi, ker je bil Plohi udan pljaci.

— Do smrti se je najedel neki delavec v Kišinevu v Besarabiji. Stavil je namreč, da poje 50 mehko kuhanih jajc. 45 jih je srečno spravil v želodec, toda pri 46 je padel v nezavest in kmalu nato v groznih mukah umrl.

— Francoska uprava je prvotna in naših davkoplačevalci bi bili gotovo zadovoljni če bi se naša uprava brigala tudi za tako stvari kot se francoska. V Franciji se n. pr. brez dovoljenja vlade ne sme dvigniti cena življenjskim potrebščinam. Ako hoče kak trgovec dvigniti cene kruha, moka, masti itd., mora zato prošiti na vlado za dovoljenje in v svoji prošnji natančno navesti račun, zakaj je prisiljen eno zvišati, n. pr. zvišanje cen surovin ali plač delavcev. Poseben policijski tržno-nadzorni oddelek izčrpno preštudira proračun in preračuna, ali bo čisti dobiček, ki ga bo vsled zvišanja cen imel trgovec, še v mejah poštenosti ali ne. Večinoma se take prošnje odbijajo in vlada vodi ljut boj napram trgovskim krogom, ker hoče doseči, da padejo vse cene na predvoljno stanje. Ta vlada ni boj zoper previsoke cene je zelo uspešen in se kljub sinim tekočkam, ki jih delajo vladi trgovski sindikati, uspešno nadaljuje. Kako se vrši ta boj, nam kaže sledeči primer: Lani 27. novembra je združenje pekov v Parizu poslalo vladi ultimatum, zahtevajoč, da se zviša cena kruha na 1.15 franka za kilogram. Ker je pa pretek dobiček samo na 1.10 franka, je združenje pekov sklenilo, da ne poče več kruha. Ministruvstvo notranjih zadev in poljedelstva pa je prišlo zadevo v roke in poslalo obtožnico na sodišče radi navijanja cen življenjskim potrebščinam. Proces se ravnokar vrši pred pariško sodnijo, obtoženo so vsi peki, ki so hoteli zvišati cene, vabilenih je nad 60 prič. Če pomislimo, da je vse to za par vinarjev (zvišanje 5 centimov je za naše razmere 5 para!), potem razumemo, zakaj ni v Franciji anarhije pri cenah najvažnejših življenjskih potrebščin, kot je pri nas!

— Kino »Matica« predvaja od 3. do 6. maja prekrasno dramo v 6. dejanjih »Krvnik in grofica« v glavni vlogi znamenita Eva May in Paul Richter. Prizori so opremljeni z bogato režijo in krasno scenografijo ter predstavljajo s svojo pretresljivo vsebino eno izmed najznamenitjših filmskih senzacij. Od 7. do 9. t. m. se predvaja senzacijska drama »Tajna biserna veržice«.

— Zahtevajte brezplačni flustrirani cenik »Karo-čevljev«, ki je opremljen z vsemi zelo praktičnimi pripomočki za odmerjanje noge. Dragotin Roglič, Maribor, Koroška cesta 19. Telefon 157.

— Čevlje kupujte od domačih tovarn tvrdice Peter Kozina & Co., z znamko Peško, ker so isti priznani najboljši in največji. Glavna zaloga na drobno in debelo v Ljubljani, Breg 2.

Sokolski vestnik.

— Sokol Ljubljana. Predavanje prosvetnega odseka se vrši danes v četrtek dne 3. maja 1923 ob 20. uri na galeriji tečajnice v Narodnem domu. Predava brat Baš o »Zaroti Zrinskega in Frankopana«. Bratje, sestre in naraščaj, pridite polnoštevilno. — Predsednik prosvetnega odseka.

— Sokol I. v Ljubljani. V soboto dne 5. maja se vrši na Taboru ob 20. uri predavanje br. C. Petrovca: »Junaštvo v srbohrvatski narodni pesmi« (nadaljevanje). Bratje in sestre udeležite se! — Prosvetni odsek.

Novosti iz Primorske.

— Ni vse zlato kar se svetli. V Trst je prišel po svojih opravkih trgovec Freistadt iz Komorna. Naselil se je v nekem večjem hotelu pri obali, kjer se je doisto sprčal. Te dni je pristopil k njemu neki neznanec in mu ponudil v nakup 12 briljantov. Trgovec je nakup odklonil, toda končno ga je nizka cena premamila in stopila sta k nekemu zlatarju, ki je ugotovil, da so briljanti pravi. Pogodila sta se za 12 tisoč ltr, katere je tuje predvino spravil ter odšel. Končno je prišel trgovec do žalnega prepričanja, da je naselil zvitemu sleparju.

— Postopanje proti slovenskemu županu, Koljski fašisti so ovdali župana Oblubeka, radi razni izmišljenih prestopkov. Njijova ovadba je seveda izjavila preiskavo, ki pa ni dovedla do pozitivnih rezultatov. Sedaj se baje vodi preiskava proti ovađnom. Očitno pa je, da ostane tudi ta brezuspešna, čeravno so krivci znani.

Izjava.

Z ozirom na včerajšnjo. notico v »Jutru« izjavljam podpisani, da sem in ostanem pristaž NRS, da sem izvolitev sprejel in jo bom tudi obdržal.

V Mariboru, dne 2. maja 1923.

Filip Gantar.
(Janjo Trošt, priča.)

Dopisi.

— Telefonske javne govornice se otvarjajo skoraj v vseh delih Slovenije, čudno je, da pošto ravnanstvo ne vidi potrebe na prog Novomesto-Kostanjevica-Cerkle-Krška vas-Brežice. Ker je prog za napravljena, bi naprava stala malenkostno, samo aparat. Ta naprava bi bila nadvse potrebna, zlasti ker se tu nahaja nebroj trgovcev in obrtnikov, kateri imajo trgovske zveze z Brežicami, zlasti v trgovini z jalcji. Kakor se čuje, namerava tudi poštni avto voziti iz Novega mesta v Brežice in ne več v Krško. Skrajni čas je že, da je avtomobilna družba uvidela, da cesta »Križaj«-Krško ni zaradi slabega stanja, kakor tudi prometja za isto sposobna.

PTUJ.

— Agrarna reforma — kakor se govori — je pričela svoje delo tudi v graščini Gornji Ptuj, grofa Heuberstela. Zemljišče se že deli med upravičence. S 1. majem je odpravljeno graščinsko vsam odmevalcem mleka nadaljno odškodbo. Radi tega je prizadehli par zavodov kot »Bolinca«, »Dijaški dom« in »Mladika« ter skoraj vse uradniško robdine. Vrhu tega je odprl mlekarjo g. Valdič v Prešernovi ulici, ki bo na trgu pokupoval vse mleko in mlečne izdelke ter iste izvažal iz Ptuja. Kmetijske ženske so bile že do danes predrage z mlekom, posebno ker v Ptuj je dobro vsako mleko, ki pride na trg — tudi če je »plavoc«, ker nimamo nikakega tržnega nadzorstva. Boj za mleko se bo z majem še je prijel. Na eni strani odstranjuje okrog 40 krav iz graščine Herberstein in na drugi mlekoprepupovalce. Mestni očetje socialisti, zasigurno mestu potrebno količino dobrega mleka! Zlasti naj bi se pazilo na prekupovalce, katere hodijo v okolice posebno na cesti v Rogoznica-Sv. Vrban prekupovati in odnašati v druga mesta. Dokler ne bo domači trg z mlekom in mlečnimi izdelki dovolj krit, naj bi se prepovedal izvoz in postavila kontrola k osebnim vlakom na kolodvoru Ptuj.

IZ TRBOVELJSKEGA REVIRJA.

V zadnjem času ponuja dobro znani g. Pristov svoje najmočnejšo politično znanje po trboveljskem revirju. V Ljubljano so jo prinesli beograjski komunisti, na etiketi pa stoji zapisano »Nezavisna delavska stranka«. Iz Beograda so prinesli tudi denar, da lahko plačani agenti razširjajo najmočnejši politični evanđelji. Delavstvo se s studom obrača od te stranke, saj je sito velikih fraz, s katerimi so ga pitali od prevrata sem razni dr. Lemežl, Zorge, Pristovi in Salomonji. Mi delavci smo sprevideli, kam nas je privedel evanđeljski komunizem, anarhizma itd. Zakona o zaščiti države so krivi samo komunisti s svojo ubjalsko politiko. Ti ljudje naj vedo, da med nami ne bodo želi nobenih nespovov več. Ne rabimo nobenih političnih sekt, ker imamo našo Narodno radikalno stranko. — Radikalni rudarji in delavci.

— Kino »Ideal« predvaja senzacijski film v treh delih »Doživljaji Robinsona Crusoe«, v kateri igra glavno vlogo znani igralec Harry Myers. Film je sestavljen po enako so glasečemu romanu od znamenite angleškega romanopisca Daniela Defoe ter je priporočati vsakemu, da si ga ogleda. Roman kot tak je preveden v vse kulturne jezike in je dosegel pisatelji z njim svetovno slavo. Ker je skoraj vsak inteligentni roman v mladih letih bral, ga bode gotovo zanimalo, istega videti predvajanje v filmu. Slike so krasne, občudovanja vredni posnetki in je dovoljeno občudovanje tudi mladini. Predvajanje II. dela od 3. in 6. maja in III. dela od 7. in 9. maja t. l. — Glede na dolžino filma in pa da se kažejo slike kolikor možgno jasno in precizno, osobito pa, da se predstave zamorejo vršiti točno ob napovedanem času, je vodstvo odredilo, da se vrši dveurni program ter je pričetek prve predstave ob 3. uri, potem 5. 7. in 9. uri. Izrecno se opozori stari, da je mladini dovoljen dostop samo k prvima dvema predstavama, k zadnjima dvema pa ne. V slučaju potrebe posebnih predstav za mladino v dopoldanskih urah se bode to posebel sporočilo po časopisih. Slavno občinstvo se prosí za točen dohod k predstavam, ker prihajanja med predstavami moti predstavo.

Sport in turistika.

— Mirja I : Mirja rez. 2 : 1 (1 : 0) V ponedeljek popoldne se je vršila tekma med prvimi moštvi in rezervi Mirje. Oba moštvi sta si bili popolnoma enakovredna nasprotnika. Morda je celo rezerva bolj ugajala kot prvo moštvo, ki sicer ni nastopilo v svoji navadni postavi. Tekma je bila izgrana v prav prijetnem tempu, se gibala v večini na polovici prvega moštva ali brez napetih momentov. Oba gola za prvo moštvo rezultirala iz jednastretkov. — Sodnik g. Hus sicer izvrstni ali malo preveč pedanten in je z prevečkratnim preklicevanjem zelo oviral igro v njenem razvoju.

WACKER V ZAGREBU.

— Wacker : Gradjanski 0 : 0. Iz Ljubljane je odšel Wacker v Zagreb ter odigral v torek z Gradjanskim neodločno tekmo. Oba nasprotnika sta si bila popolnoma enakovredna tekmeča. Tekma, ki je bila ena najlepših, kar jih je bil Zagreb videl, je bila izgrana skoz in skoz fajn in se je vršila na Concordijem igrišču, ki je bilo razprodano do zadnje vstopnice. Wacker, ki se nahaja na turlnji po Jugoslaviji, je odpotoval iz Zagreba v Split, odkoder potuje dalje v Sarajevo in Beograd.

Dunajski Amaterji so gostovali v nedeljo v Budimpešti ter porazili prvaka Ogerske MTK s 3 : 2.

— Znanl I. P. C. Nürnberg je bil na nedeljskem občnem zboru D. F. B. kaznovan s šestmesečno zabrano igre in globo 2 milijonov mark radi izgredov ob priliki turneje po Španiji.

Rekord hitrosti. Ameriški poročnik Maughan je nedavno letel 876 km na uro, hoteč iztrgati svetovni rekord Francozu Sadlin Lecointe-u, ki je malo poprej dosegel 375 km na uro. Da se novi rekord »homologira« all oblastveno potrdi, mora prekositi prejšnjega za 4 km. Potemtakem ostane Lecointe najnaglejši mož našega planeta.

— London. V soboto se je vršil v novozgrajenem stadijonu v Wembley parku finale za angleški pokal in sicer med Bolton Wanderers in Westham United. Proti vsakemu pričakovanju je podlegel drugorazredni Westham s 2 : 0. Največji športni dogodek na Angleškem je finale za angleški cup. Tega dne zaprejo v Londonu trgovine že opoldne in kdor le more, oziroma ima vstopnico, gre na tekmo. Letos je bilo zanimanje posebno veliko, ker je prišel v finale londonski klub in ljubljence publike Westham United in se za to tekmo otvorilo največje igrišče na svetu, ki ima prostora za 125.000 ljudi. Naval na igrišče je bil tako velik, da je vsled velikega drenaža ranjeno na stotine ljudi. Pri tekmi je bil navzoč tudi kralj, ki čegar rok je prejel zmagalec Bolton Wanderers pokal.

— Izlet društva »Soča« na Šmarjetno goro pri Kranju. Odbor društva »Soča« vabi svoje člane osrednjega društva in podružnic, kakor tudi prijatelje in znance, naj se polnoštevilno udeležijo društvenega celodnevnega izleta, ki ga priredi v nedeljo dne 6. t. m. na Šmarjetno goro pri Kranju. Odhod ob 7. uri z južnega, ob 9. z državnega (Šiška) in ob 11.28 z južnega kolodvorja do postaje Kranj. Vožnja z legitimno planinskega društva polovčina. Kdor reflektira na obed v restavraciji na lcu mesta, naj prijavi to g. tajniku Gregorcu, Gledališka ulica 7/1. Sicer pa naj vzame vsakdo hrano seboj, ker prevelikega števila gostov restavracija ne more postreči. Trčičturna pot iz Kranja zelo lepa. Prijetno zabavo preskrbi planinski odsek »Soča«.

Izpred sodišča.

NERODNI PARAGRAFI.
Starka Marija Jerina iz Čemšenika, že večkrat radi nerodnih paragrafov glede govilije in tatvine obsojena, je zaslala neki večer, ko ji je zmanjkalo za šnops, v stanovanje Antonije Soosove, odprla v predsojni omari in snela iz nje jako čedno toaletto, ki bi vrgla precej kozarčkov. Zalotili da so jo pri vratih in žena je vrgla obklo na tla in rekla: »Če ni nič, pa ni, pa brez zamere, pa z bogom.« Toda zamera je je ostala in ta zamera ji je danes prinesla zopet 6 mesecev težke ječe.

NEPOŠTEN HLAPEC.

Hlapec pri Ivanu Ogrinu na Laverci, Josip Joger, je ukradel svojemu gospodarju 2 vlnska soda, vredna 1200 kron. Pri g. Ant. Tornaga pa 2 konjski odelj. Sode mu je prodal tov. Janes Ahčin, ki je dobil za to primerno plačilo. To obtožena odkrito priznava. Joger pa je obtožen dalje, da si je prilastil od 4820 kron, katere mu je plačal za gospodarja Anton Škapič, 800 K. To pa Joger odločno zanika in trdi, da se je zmotil eden ali drugi, ali pa je denar izgubil. Obsojena sta bila prvi na 3, drugi pa na 1 mesec težke ječe.

TEMNE KUPČIJE.

Vedno bolj se pomnavijo slučajji, da mladi fantje, osobito pri trgovini, jemljejo gospodarjem razno blago. Pri tem pa igrajo nevarno vlogo razni tajni prekupovalci, ki kupujejo pod ceno ukradeno blago. Dva mlada uslužbenca sta pričela v neki trgovini krasti čokolado, in ko se jima je to obneslo, sta začela delati na debelo in prodala sardine, mast, rozina, sladkor in krodane stvari. Nosila sta prodajat to blago dvema ženskama, izmed katerih je ona sodišče že precej dobro znana, kot podjetna prekupovalka. Ugotovili so, da sta pokradla fanta za okroglo 80.000 kron raznega blaga. Dečka, ki sta bila v preiskovalnem zaporu, sta tatvino priznala in povedala tudi, da je kupčevalka ne samo vedela, da je blago ukradeno, marveč jih je še celo bodrila, češ, le se vzemi in prinesi. Obsojena sta bila s ozirom na izredno odkrito priznanje, na zapeljivanje v narodnih letih in na zapeljive razmere vsak na 6 tednov zaporu, kar sta pa že odsedela s preiskovalnim zaporom. Ženski pa sta bili obsojeni ena na en, druga pa na 3 mesece ječe.

DEBATA O AGRARNI REFORMI.

V gostilni pri »Anzelcu« so se zbrali gostje iz Črne vasi, Vrbljenj in okolice. — Razvila se je živahna debata o raznih kmetijskih vprašanjih in pri prvi so reševali vedno bolj živahni plivci težko vprašanje agrarne reforme. Konec debate pa je bil prepr na cesti. Eden je pripravil nož, drugi pa je zavil v robec kamen in pretep je bil tu. Eden pretepačev je obledel na cesti in je bil po izpovedi neke priče že skoraj »mrtev«, vendar pa jma fant trdno glavo in je okrevaj. Pri obravnavi so seveda trčili vsi. do so bili v silobranu. Kljub temu pa sta bila kaznovana oba pretepača Jože Karlija in Ivan Dolenc, eden na 200, drugi na 100 dni kazni in v plačilo stroškov.

Gospodarstvo

× Žetev v Vojvodini. Po uradnih vesteh, ki prihajajo iz Vojvodine, je stanje letošnje posevke zelo ugodno, zlasti v severnem delu Bačke. Sedaj so končana že vsa dela z sejanjem. Če ne bo kakih nepriklj, bo letošnja žetev od 20—30% boljša od lanske.

× Parobrodni promet med Romunijo in našo kraljevino bo odprt v početkom tekočega meseca. Naša in romunska delegacija sta rešili na svoji zadnji seji vsa sporna vprašanja glede prometa v Baga-kalanu in med Velikim Beckerekom in Temesvarom. Končna določitev doseženega sporazuma se zgodi te dni v Cluju. Romunska vlada je te dni poslala v Temesvar delegata prometnega ministruvstva, da preučí vprašanje zgradbe pristaniške luke v Bega-kalanu.

× Brodarski promet na naši obali. Na naši obali vršijo obalno in tovorno plovno službo sledeči parobrodarske družbe: Jadranska plovilna deln. družba na Sušaku, »Dalmatija« parobrodarska delniška družba v Splitu, Dobrovačka parobrodarska delniška družba v Dubrovniku, Obalna plovilna d. z. o. z. v Dubrovniku, Koruška plovilna L. Depolo & Co., v Korčuli in »Boka« broderska družba v Kotoru. Navedene paroplovne družbe vzdržujejo in vršijo službo na sledečih linijah in zveznih progah: Na spoinih progah med Bakrom, Splitom in Kotorom vozijo parobrod Jadranske plovilne in Dalmatije. Na spoinih linijah med Dubrovnikom, Trstom in Bari vozijo parobrod Dobrovačke paroplovidbe d. d. — Med Splitom in Trstom vozijo parobrod Dalmatije d. d. — Na lokalnih progah pri morju vršijo službo parobrod »Jadranske plovilbe«. — Na lokalnih linijah v središnji dalmatinski obali vozijo parobrod »Dalmatije«, medtem ko vršijo na lokalnih progah južne dalmatinske obale prevozne službo parobrod dubrovniške obalne plovbe, koruška plovbe in ladje broderske delniške družbe »Boka«. — Poleg teh domačih družb vršijo na naši obali plovno službo še sledeči inozemske parobrodarske družbe: Parobrodarska družba »Puglia« in »Bari«, »Lloyd Triestino« v Trstu in »Costiera« na Reki. — Vozni redi parobrodarskih zvez vseh navedenih družb z navedbo tonaže posameznih parnikov za tovorno službo so interesentom na vpogled v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani.

× Prometne konference v naši državi. Dne 2. maja se je vršila v Sarajevu konferenca, katere so se udeležili delegati prometnega ministruvstva, železniških direktcij in ministruvstva pošte in telegrafa. Na tej konferenci se je razpravljalo o definitivnem izboljšanju našega prometa in vznožja parka.

× Mednarodni biro za poravnanje železniških terjatev. Na mednarodni prometni konferenci, ki se je nadaljevala dne 18. aprila v Amsterdamu, je bil ustanovljen mednarodni centralni biro za poravnanje železniških dolgov ali terjatev zainteresiranih držav. Naloga tega biroja je, da skuša ublažiti valutne prilike, kar se bo doseglo na ta način, da se bodo zadolževalci in odobčevalci udeležene države v svojih nacionalnih valutah. S tem se bo odpravilo preveliko povpraševanje po tujih zdravih valutah ter se bo reguliral tečaj valute vsah držav.

× Prevoz premoza in drv. Po dosedanjih izkušnjah si nabavljajo konzumenti kurjavo (les, drva) ponajveč v jeseni, ko so železnice preobtežene s prevozom sezonskih predmetov (sladkorne pese, sadja etc.). Radi tega postajajo ob tem času postaje prenapolnjene in se mnogokrat zgodí, da to povzroči zastoj v prometu. — Prometno ministruvstvo je naročilo vsem železniškim direktcijam, da naj opozore vse zainteresirane kroge, da si izvrše te maha-ve sedaj, ko je radi končanega izvoza najugodnejša prilika zato.

Borzna poročila.

Beograd, 2. maja. Devize: (Sredni tečaj) Pariz 639.75, London 441, Milan 463.55, Zeneva 1728, New York 94.25, Berlin 0.29, Praga 282, Solun 116, Dunaj 0.134, Budimpešta 1.775, Bukarešta 45, Sofija 69, Bruselj 550. Valute: Funt 433, dolari 93.75.

Zagreb, 2. maja. Devize: Dunaj 0.13375—0.13475, Berlin 0.30—0.315, Budimpešta 1.70—1.80, Bukarešta 45.90—46.50, Italija 464—469, London 442—444, New York ček 95.75—0, Pariz 640—647.50, Praga 284—285, Svica 1735—1742, Varšava 0.20—0.21. Valute: Dolari 94—94.75, češkoslovaške krome 277—279, francoski franki 0—635, napoleondori 350—360, lire 459—462.

Zagreb, 2. maja. (Priv.) Devize: New York 95—95.75, Pariz 640—647.5, Svica 1735—1742, London 442—444, Dunaj 13.375—13.475, Praga 284—285, Italija 464—469, Berlin 30—31. — Valute: Dolari 94.75—95, češke krome 277—279, italijanske lire 459—461.

Curih, 2. maja. Otvoritvev: Berlin 1.80, Holandija 216.50, New York 553.25, London 25.67, Pariz 37.32, Milan 27.02, Praga 16.47, Budimpešta 10.50, Zagreb 5.73, Varšava 1.20, Dunaj 78, avstrijske krome 78.

Curih, 2. maja. Zeključek: Berlin 1.78, Holandija 216.50, New York 553.50, London 25.69, Pariz 37.37, Milan 27.12, Praga 16.475, Budimpešta 10.50, Zagreb 5.73, Sofija 4.20, Varšava 1.20, Dunaj 77.75, avstrijske krome 78.

Praga, 2. maja. Dunaj 4.51, Berlin 10.50, Rim 167.25, avstrijske krome 451, lire 167.25, Budimpešta 61, Pariz 229, London 187.875, New York 34.10, Curih 608.75, Beograd 35.50.

Dunaj, 2. maja. Devize: Beograd 739—741, Berlin 2.20—2.30, Budimpešta 12.95—13.05, London 329.200—329.800, Milan 8465—8494, New York 71.025—71.175, Pariz 4799—4811, Praga 2117—2123, Sofija 534.50—535.50, Curih 12.825—12.855. Valute: Dolari 70.700—70.730, levi 513—517, nemške marke 2.10—2.40, funti 327.500—328.500, francoski franki 4740—4770, lire 3452.50—3467.50, ginarji 730—734, leji 324—326, švicarski franki 12.700—12.790, češkoslovaške krome 2100—2110, madžarske krome 10.90—11.

Berlin, 2. maja. Dunaj 45.78, Budimpešta 5.88, Milan

Eni Gaboricu:

Akt šte. 113.

Roman.

(Nadaljevanje.)

Premislil je stvar z vseh strani, a ni našel izhoda. Ker pa ni bil neodločen narave, da bi se pred kako oviro ustavil, je sklenil prebiti ta nerazrešni voz. Raoul ga je oviral, na ta ali oni način se je moral iznebiti tega sokrivca, če je bila to tudi težka naloga zlasti ker je bil tako nezaučen. Toda Louisa je podžigala strast, ki je mogla v njegov starosti biti strašna.

Cim bolj se je prepiral o Madelajminem sovrvaštvu in zaničevanju, tem bolj jo je ljubil in požel.

Vendar si je ohranil toliko razuma, da je spoznal, da ne sme ničesar izsiliti. Čutil je, da mora počakati izda Prosperjeve preiskave predno je kaj skrenil. Upal je, da ga bo gospa Fauvel kmalu zagrosila za razgovor.

Motil se je. Hladno je Madelajna premislila zadnje korake zvezanih lopovov ter prišla do zaključka, da za kakrat ne bosta storila ničesar več.

Sklenila je torej, da hoče vzeti na sebe polno odgovornost za vse dogodke ter si je pripisovala dosti hrabrosti, da se ustavlja tako Raoulu, kakor Clameranu.

Vedela je, da se bo gospa Fauvel temu uprala; toda sklenila je, da bo zastavila ves svoj vpliv in, če treba, ga tudi zlorabila, da da gospe Fauvel trdnostno oporo.

Zato obe ženi nista dali glasu o sebi. Hoteli sta počakati, da pokazeta nasprotnika, kaj namezaravata.

Izvedeli sta od gospoda Fauvela za izid Prosperjevega zaslišanja, za njegovo trdovratno tajeenje, za dokaze, ki so govorili proti njemu, za neodločenost preiskovalnega sodnika in končno da je bil zaradi pomanjkanja dokazov izpuščen.

Od zadnjega Clameranovega obiska sem pi gospa Fauvel več dvomila o Prosperjevi krivdi, ki ga je smatrala za zapečivca njegova, še vedno dragega sina.

Nasprotno je bila Madelajna prepričana o Prosperjevi nedolžnosti, tako prepričana, da si je, ko

je izvedela, da je bil Prosper izpuščen, izposodila od strica 10.000 frankov pod pretezo, da gre za dobro delo, ter jih poslala nesrečniku, o katerem je slišala, da je moral biti brez sredstev.

Zato mu je v pismu, za katero je črke izrezala iz svojega molitvenika, svetovala, da naj zapusti Francosko, ker je vedela, da je bilo za njega nemogoče živeti na Francoskem.

Poleg tega je bila Madelajna prepričana, da se bo morala prej ali slej poročiti s Clameranom in zato ji je bilo ljubše, da njega ne bi bilo več na Francoskem.

Ves ta čas sta se morali obe ženi boriti z največjimi težkočami. Dobavitelj, pri katerih sta imeli dolgove in ki so bili dovolili kredit, so začeli plačilo. Oni niso mogli razumeti, da so morali pri taki hiši čakati na poravnavo razmeroma majhnih vsot. Enemu sta bili dolžni 2000, drugemu 1000, tretjemu 500 frankov. Mesar, trgovec, vsi so prišli obenem in le s težavo je bilo doseči, da so se zadovoljili z delnim odplačilom. Eni so zagrozili, da bodo šli h bankrju. Gospe Fauvel je manjkalo skoraj 15.000 frankov.

Na drugi strani pa sta se čutili Madelajna in njena teta, ki nista celo zimo zapustili doma, da prihranita pri toletah, prisiljeni, da obiščeta ples v kostumih, ki sta ga hotela dati gospoda Jandier, najboljša Fauvelova prijatelja.

Od kod naj bi vzeli denar za kostume? Že eno leto nista plačali šivilji ter sta ji bili dolžni veliko vsoto. Ali jima bo hotela še kreditirati?

Nova sobarica v Madelajni službi, Palmira Chocareille, ju je rešila iz zadrege.

Dekle, ki je pač poznalo majhne denarne zadrege, ki pa so bolj resne, kakor se to splošno sodi, iz lastne izkušnje, je morda uganilo zadrego obeh žen.

Priporočila jima je spretno šiviljo ne bi jo bili za to vprašali, ki je bila šele začetnica, ki pa je imela dosti kapitala in ki bi rada počakala na plačilo že zaradi tega, ker bi vedela, da si pridobi ime in nove odjemalce.

To ni bilo vse. Dami nista mogli brez nakita na ples. Toda vse brez izjeme je bilo v razstavljalnici in Raoul je imel vse zastavne listke.

Madelajni je prišlo na misel, da bi zahtevala od Raoula, da vsaj del denarja porabi za to, da

reši zastavljaine dragocenosti, ki jih je bil svoji slabotni materi izrgal.

Povedala je to tebi in dostavila:

»Sporoča Raoulu, da ga hoče obiskati. On tega ne bo mogel odkloniti, in potem bom šla jaz k njemu.«

Res je vzelo hrabro dekle drugi večer voz ter se peljalo kljub gdemu vremenu v Vésinet.

Niti pojma ni imela, da ji sledita Verduret in Prosper in da sta na lestvi stoječ opazovala sestanek.

Ta drzni korak pa je bil brezuspešen. Raoul je izjavil, da je s Prosperjem delil; njegov delež je zabil in on nima nobenega denarja več. Niti zastavnih listov ni hotel izročiti in Madelajna je morala napeti vse svoje sile, da je dobila pet takih listov, na katere so bile zastavljene toletne dragocenosti manjše vrednosti.

To je bil Clameran strogo zaukazal ker je upal, da se bosta obe ženi v največji stiski obrnili do njega.

Raoul je ubogal, toda šele po silnem prepiru, katerega priča je bil Jože Dubois.

Oba tovariša si nista bila prav nič več dobra. Clameran je iskal nenevarno sredstvo, da se reši Raoula, mladi lopov pa je slutil malo prijateljske misli svojega tovariša.

Samo gotovost velike nevarnosti je mogla oba pajdaša sprijazniti in to gotovost sta dobila na plesu gospodov Jandier.

Kdo je bil tajinstveni bajaco, ki je bil po onih prozornih namigavanjih o gospe Fauvel tako čudno rekel Louisu: »Jaz sem prijatelj Vašega brata Gastona?« Tega nista mogla uganiti, prepričana pa sta bila, da je to nelzprosen sovražnik, zato sta ga hotela po plesu zabosti.

Ko sta mu nato sledila ter pri tem prišla na napačno sled, sta se silno prestrašila.

»Sedaj je treba paziti,« je rekel Clameran, »je prekmalu bova izvedela kdo je ta mož.«

Raoul je potem poskusil, da bi Louisa pregovoril, da se odpove Madelajni.

Ta pa je vzkljnil:

»Ne, ona bo moja, ali pa poginem.« Sedaj, ko sta bila posvarjena, sta mislila, da bo težko priti jima na sled. Ona nista poznala nasledovalca.

Prager Presse

Znižanje naročnine.

Naročnina za najrazširjeni nemški dnevnik v češkoslovaški republiki in inozemstvu

„Prager Presse“

znaša sedaj za kraljevino SHS:

mesечно Din 40.— za jutranje in večerno izdajanje; mesečno Din 28.— za samo jutranje izdajanje; mesečno Din 1.80 za posamezno šte. jutr. z več mesečno Din 3.— za posamezno šte. nedelj. izdajanja z ilustrirano prilogo.

„Prager Presse“

prinaša najboljšie in objektivne informacije o dogodkih, trgovskih, finančnih in industrijskih razmerah Male antante, Srednje Evrope in vseh drugih držav, podpira vztrajno medsebojne poslovne zveze vsake vrste (vprašanja in ponudbe vsakega blaga), tako da je največji in najuspešnji oglasnik.

Izvozi na ogled in ponudbe oglasov brezplačno.

Uprava »Prager Presse«
Praga III., Nerudova 6.

Rač. poš. ček. urada v Zagrebu šte. 40156.
Rač. poš. ček. urada v Ljubljani šte. 20264.
Rač. pri podruž. Ljublj. kred. banke v Mariboru šte. 11258.

Pisalni stroji itd.

Mehanična delavnica (popraviljalnica)

LJUBLJANA
Selenburgova ulica 6/1.

L. BARAGA.

THE REX Co,

LJUBLJANA.

TELEF. ŠT. 265 INT. GRADUŠKE 10.

Opalograph v vseh velikostih.

Jamski les smrekov ali jelkov od 10 cm debeline na tankem kancu in od 3 m dolžine naprej kupi vsake množine franko vagon kranjskih postaj: Šentjanški premogovnik, Krmelj-Dolenjsko.

Šmarješke toplice

hotelirka in upraviteljica toplič

Ana Žičkar, v Šmarjeti pri Novem mestu.

izborna zdravilišče proti revmatizmu, protinu živčnim boleznim, 30-50°C — 12 km od Novega mesta. Tik kopalnica krasen gozd. Popolnoma preurejeno. Moderne sobe. Ivrstna kuhinja. Najboljša kranjska in štajerska vina. Turek popolden zdravnik na razpolago. Vse k 1/2, 1 1/2 vlaku. Cene izvanredno nizke. Za mnogobrojni obisk se pripravoa

JUGOSLAVENSKA INDUSTRIJA ČELIKA I TURPIJA

RUDOLF SCHMIDT & Co. D. D.

Ravnatelj, i poslovnic: Tvornica: Prodavaonica:
Kažurančev trg 23. Zagreb-Trnje Marovska ulica 24.

Uvijek stalno na skladištu Promptna dobava

ČELIK:	ALAT:	TURPIJE:
Brozovrtni čelik Ljevanji čelik Aletni čelik Čelik sa kamen Čromnikel čelik Čelik za kolna pera Čelik za auto pera Plemeniti martin čelik Štampani martin čelik i t. d., i t. d.	Špiralna svrdla Čekići Nakovnje Škripove Nakočnice Tesertne listove Ključave sa vijke Ključaša Rebahle i t. d., i t. d.	Prvocredne turpije i rašpe iz ljevanog čelika marka »Potkova« Rašpe za postolare Rašpe za kopita Švicarske precisione turpije Stare turpije sa izmenjivi i nasjeđi i t. d., i t. d.

„AJAX“ originalni patentirani čekići „AJAX“.
Brzojavlj: „ERESCO“, Zagreb.

Josip Andlovic strojno mizarstvo Ljubljana, Karlovska cesta št. 22.

Sprejema vsakovrstna stavbna dela in opreme trgovskih lokalov.

Lastna zaloga pohištva Ljubljana, Komenskoga ul. 28.

Prva hrvatska tvornica turpija

A. FABER I SIN ZAGREB, Tkaličeva ul. 74. Telefon 91-53.

Proizvaja: nove turpije prve vrste. Obavlja popravak istrošenih turpija. - Na skladištu sve vrste turpija iz najboljeg ljevanog čelika.

GRADBENO PODJETJE

ING. DUKIČ IN DRUG

LJUBLJANA, Bohoričeva ul. 20.

MALI OGLASI:

Cena oglasom do 20 besed Din 5.—; vsaka nadaljna beseda 25 para, z davčino vred.

Čebulček nam preostaja

ter ga nudimo po znatno nižani ceni. Trgovina s semeni Sever & Komp., Ljubljana, Wolfova ulica 12.

Sijeno, sladko

i polneleško, prvocredno, pšenična i zobenu slamo, zob i kukuruz, sve zajamčeno suho i »svevo, prodajem uz znatno snižene cijene u kompletnim vagonima. Josip Weiss, Export sijena i slame, Zagreb, Ilieva br. 32. Telefon 845.

Blazine, žima

morska trava. Peter Kobal Kranj, Glavni trg tvornica vseh vrst blazin i žime in morske trave, modroce na persih. Specijalna tvrdica za izdelovanje klubgarnitur. — Najnižje cene! — Najsolidnejši izdelki! — Zatevajte oferte in cenike!

Naprodaj!

Vila pri parku s velikim vrtom; posestvo 28 orolov, vseh kul tur, poslojpa in živina 1.800.000 kron; posestvo 3 orolov 300.000 K; gostilna s ali brez posestva; hiše, vile, tovarne, grašine in voč posestve v pisarni ZAGORSKI, Maribor, Barvarska ul. 3.

100.000 delnic

državnega posojila se prodaja po zmerali ceni. Naslov: Janez Zemva, p. Javornik, Korčička Bela.

Fotografski aparat

dobro ohranjen, kupim. Cenj. ponudbe s točno navedbo aparata ter 2 ali 3 slikami pod „Fotograf“ na upravo lista.

Spalno opravo

dobro ohranjeno se kupi. Ponudbe s navedbo cene pod „Dobro kupec“ na upravo lista.

Nova hiša

v Trzinu, pripravna za trgovino, vrh 1 1/2, orala zaraččenega gorđa in travnik od državnih cest se prod. Več se izve pri Mihlu Prelovaku sidarskomu mojstru v Depalivasi, p. Trzin.

Kompletno malo posestvo

v vinogradi in vsem inventarjem, ležbe ob cest in kolodvoru v Semiču se prodaja za 160.000 Din. Naslov v upravi lista.

Družabnika

s nekoliko kapitala išče starejša inteligentna gospodična za plodonosno podjetje. Cenj. ponudbe na upravo tega lista.

Krano

želiza s solidna gospoda pri kakih boljših rodbini po možnosti v sredini mesta. Ponudbe prosita pod „Solidna“ na upravo lista.

Otroška posteljica

železna s novim vložkom, dobro ohranjena in čista se prodaja za Din 650. Naslov v upravi tega lista.

Gospod

star 28 let, v Ljubljani nespoznani se želi tem potom seznaniti v svrhu ženitve z naobrazeno gospodično, ki bi razumela nemško. Cenj. ponudbe če mogoče s sliko, katera se takoj vrne, na upravo tega lista pod „Šmarnica“.

Enodružinsko vilo

na Bledu ali Bohinju z inventarjem kupim, s takojšnjo vseživijo ali vsaj s 1. junijem Cenj. ponudbe z navedbo cene in lege pod „Enodružinska vilo“ na upravo lista.

Lepa spalna oprava

predvojni material, iz čelikevega lesa, polirana, dobro ohranjena se prod. Cena brez trola Din 10.000. Naslov v upravi lista.

Mala hiša

s približno pol orala rodovitnega vrta v Savinjski dolini, 20 minut od postaje, pripravna za upokojenje ugodno naprodaj. Ponudbe pod „Ugodnost“ na upravo lista.

Enonadstropna hiša

s 5 stanovanji v Ljubljani se prodaja po zelo ugodni ceni. Stanovanje za kupca takoj na razpolago. Pripravna je za vsakega obrtnika. Več se izve pri Hrenovi ulici št. 12/L.

Dobro vpeljan

zastopnik in potnik išče se nekateretvrde konsumnih predmetov na debelo. Ponudbe pod „Resen“ na upravo lista.

Pletilni stroj

dobro ohranjen, 27 cm širok, pripraven za nogavice, kapice, šale in kravate se ugodno prodaja. Poizve se v upravi tega lista ali pisмено R. Rabič, Hrušica 33 Jesenice, Gorenjsko.

Mali umetni mlin

na dobri vodi se išče v najnu z nekoliko zemlje ali pa s kabo malo hišo, pripravno za trgovino na prometnem kraju na Štajerskem. Ivan Ivanuša na Lešnici 6 p. Ormož.

Mesečno sobo

nemebljavna, s posebnim vbrdom in električno razsvetljavo v sredini mesta iščem. Cenj. ponudbe pod „Din 200“ na upravo tega lista.

Jadranska banka - Beograd

Delniška glavnic: Din 60.000.000. Rezerva: Din 30.000.000.

Podružnice: Bled, Cavtat, Celje, Dubrovnik, Ercegnovi, Jelsa, Jesenice, Korčula, Kotor, Kranj, Ljubljana, Maribor, Metković, Prevalje, Sarajevo, Split, Šibenik, Zagreb.

AMERIKANSKI ODDELEK.

Naslov za brzojave: JADRANSKA.

Afilirani zavodi: JADRANSKA BANKA: Trst, Opatija, Wien, Zadar. FRANK SAKSER STATE BANK, Cortlandt Street 82, New-York City. BANCO YUGOSLAVO DE CHILE: Valparaiso, Antofagasta, Punta Arenas, Puerto Natales, Porvenir.

Išče se večja množina belega kamena (Barit-Schwerspat)

Ponudbe naj se pošljejo na upravo lista.

Išče se za takojšnji nastop samostojen, energičen poslovodja ali nadmlinar, ki je bil že dalje časa zaposlen v tovarni bav. Ponudbe naj se pošljejo na upravo tega lista pod „Poslovodja“.

DR. LEOPOLD LENARD:

„O dvojnem parlamentu.“

Gospod dvorni svetnik Fran Šuklje je priobčil v »Slovencu« razpravico pod gorenjim naslovom, v kateri utemeljuje zahtevo po dvojnem parlamentu: enem političnem, drugim pa socialno-ekonomskem. Potemtakem bi imeli v državi takorekoč dva mlina, ki bi mlela obenem in vzporedno, eden eno, drugi pa drugo žito. Kljub vsemu spoštovanju do starega, častitljivega gospoda, moram vendar izjaviti svoje mišljenje, da je o tej ideji vsaka razprava zaman, ker dvojnega parlamenta nikdar ne bo, kakor ga ni nikdar bilo, ideja dvojnega parlamenta je morda koma simpatična, ako gleda nanjo popolnoma teoretično, s stališča praktičnega parlamentarizma pa popolnoma neizvedljiva.

Najprej bi želel neko pojasnilo: Po načrtu federalistov bi imeli svoj parlament, potem bi pa bilo menda še neko skupno zastopstvo, parlament ali delegacije ali ne vem kaj, za skupne reči.

Gospod dvorni svetnik se ni blagovoli izjasnil, ali misli od »dvojni parlament« za posamezne države ali za zvezno centralo ali za vse skupaj. Logično bi bilo misliti, da za vse skupaj. Tu bi bilo pa prvo vprašanje, če bi Radčič pustil »okvirju mednarodno priznanih meji« toliko skupnih reči, da bi bilo dovolj mleti v dveh mlinih. V kolikor moremo soditi po Radčičevih izjavah, bi on kvečjemu privolil v skupni parlament, a še manje v dva parlamenta. Odkar se je SLS pridružila Radčiču, mora računati tudi z Radčičevim programom. Ali zmagata Radčičev program v celoti, ali pa izgubi bitko cel federalistični blok. Članek gospoda dvornega svetnika se torej v prvi vrsti obrača proti federalističnemu bloku in jaz mislim, da bo težko zanj pridobiti Radčiča.

Toda pustimo to na stran, ker je pravzaprav samo notranje vprašanje bloka, in poglejmo stvar samo. Predvsem bi po tem načrtu imeli v državi toliko parlamentarizma, da bi jih komaj prenesli. Predstavite si: dvojne volitve za centralna parlamenta, dvojne za domača dva parlamenta, oziroma za oblastne skupščine. Poleg tega še volitve v razne druge zastope: ukrajne, cestne, razne zbornice, občine itd. Ljudstvo bi res skoraj neprestano volilo in bi ne prišlo nikdar iz volilnih bojev.

Toda vse to so postranske reči. Glavno je: ali bi bilo delovanje takih dveh vzporednih parlamentov mogoče in kakšne koristi bi imeli od tega?

Oba parlamenta bi imela eno, skupno vlado. Drugače tudi ni mogoče. Tako izleč menda ne poidemo, da bi hoteli razdeliti tudi vlado na dva dela: politični in gospodarski, ter bi na primer prvemu kabinetu dali ministrstvo zunanjih zadev, vojaštvo, drugemu poljedelstvo, šume in rude, socialno politiko itd., a finance in notranje zadeve bi razdelili. Imeli bi torej eno vlado in dva parlamenta. Vlada bi morala biti odgovorna obema parlamentoma. Če bi bila v enem parlamentu krizja, bi morala odstopiti cela vlada in s tem bi bila kriza tudi v drugem parlamentu. Politični parlament imeli bi vse one težave, kot sedaj, sarno da bi bilo razvojljavanje vsake krize še mnogo težje, ker bi se moralo pogajati ne samo med parlamentom in vlado, ampak med dvema parlamentoma in vlado, ter med obema parlamentoma medsebojno.

Tako odpade glavni razlog, ki ga navajajo zagovorniki dveh parlamentov, da namreč politični parlament vsled političnih prepričev ne more delati, ter naj bi bila še druga, gospodarska zbornica, katere bi se ti prepri ne dotikali, ter bi neprestano lahko delala. Če ima vlada

trdno večino, bi ena zbornica lahko opravila vse delo. V plenuhu se največja debata lahko reši v nekaj dnevih — kakor na primer budžetna razprava. Drugo delo se pa itak razdeli po strokah na odbore. Če pa vlada nima večine, bi tudi noben parlament ne mogel delati. Ali misli gospod dvorni svetnik, da bi gospodarski parlament mogel reševati taka vprašanja, kakor: železniška politika, carinsko vprašanje, davčna politika, če bi pa politični parlament ne delal in bi vlada bila v krizi? Brez vlade vendar ni mogoče delati takih reči!

Z dvema zbornicama bi ne bilo nič pomagano, nego bi imeli v vsaki iste politične težave, kakor sedaj. Tudi v gospodarski zbornici bi se delili poslanci po istih strankah, kakor sedaj v politični. Imeli bi SLS, Spahljevece, Radčičevce, demokrate, radikale, zemljoradnike itd. Prepri, ki vladajo sedaj v eni zbornici, bi vladali potem v obeh in splošno bi bila še na slabšem. Pogledaj si pa sedaj drugi razlog in menda glavni, katerega navaja gospod dvorni svetnik za dvojni parlament. Tako bi prišli v zbornico pametni ljudje, strokovnjaki, vsaj za gospodarska vprašanja. Voljeni bi bili namreč po korporacijah in po stanovskih zastopih, ter bi vsled tega ne mogel vsak šušmar postati poslanec gospodarskega parlamenta. — Po mišljenju gospoda dvornega svetnika po sedanjem volilnem sistemu ne pride dovolj sposobnih in strokovno izobraženih mož v parlament, ki bi mogli razpravljati taka vprašanja, kakor na primer železniško politiko. Po njegovem načrtu bi ostal politični parlament, kakor je sedaj, ter bi v njem še nadalje sedeli nestrokovnjaki in nesposobneži. Imeli bi pa še drugi parlament iz strokovnjakov in sposobnejšev za železnice, carine, šume in živinorejo itd. Imeli bi torej dva parlamenta: politični in gospodarski. V prvem bi lahko prišel vsak, če se kaj razume ali ne, v drugega pa samo strokovnjaki.

Jaz pa mislim, da je za strogo politična vprašanja treba nekaj več znanja in strokovnosti, kakor pa za gospodarska. Lažje boste našli v sedanjih skupščini strokovnjake, ki se razumejo na železnice in na živino, kakor pa take, ki se razumejo n. pr. na zunanjo politiko. Če je treba v parlament več strokovnjakov, jih je treba predvsem za politični parlament.

Sicer pa tudi ni res, da bi sedanj parlament ne imel dovolj strokovnjakov. Predvsem ni potreba, da bi vsak poslanec bil strokovnjak na različnih poljih. Velike stranke najdejo vedno način, da spravijo v parlament strokovnjake iz različnih strok. Na slabšem so male stranke, ki morajo pri volitvah delati z demagogijo. One pa tudi ne nosijo odgovornosti. V plenuhu itak ni treba strokovnega znanja, oziroma ga je treba samo referentom. V odborih bo pa pač vsaka velika stranka našla strokovnjake, ki jo zastopajo. Sicer se pa k delu odborov lahko pritegnejo še strokovnjaki od zunaj.

Če bi torej radi pomanjkanja strokovnjakov bilo potrebno otvoriti še drugi parlament, bi bilo mnogo boljše potrebno reformirati sedanj politični, ker nam na političnem polju mnogo boljše manjka strokovnjakov, kot na gospodarskem.

Za »gospodarski« parlament ni torej prav nobene potrebe. V njem bi vladale iste politične težave, kot v političnem, on bi nič več ne delal, kot politični, delo se prav lahko opravi v enem parlamentu, če se pa ne more, se bo še veliko manj moglo v dveh. Pač pa bi prišla še ena velika težava, ki bi popolnoma onemogočala delo v obeh zbor-

nicah: boj za kompetenco med njima. Kdo bi mogel razdeliti, kaj spada v politični in kaj v gospodarski parlament? Kdo bo razsojeval med njima? Pravijo, da dve ženski ne morete kuhati v eni kuhinji, kako bi pa delala dva parlamenta v eni državi? V kuhinji lahko razdelite lonce in prostor med dve ženski, državnih poslov pa ne morete med dva parlamenta. Vprašanje financ spada gotovo na oba polja. Kdo bo odločeval, kako se nalagajo davki in kako se uporabijo dohodki? Politični ali gospodarski parlament? Ako poslednji, potem je prvi popolnoma nepotreben. On vendar ne more ničesar skleniti, ako nima pokritja! Isto bi bilo z voj. zadevami in sploh z vsemi čisto političnega značaja. V tem slučaju bi politični parlament postal samo neke vrste posvetovalni organ vlade in gospodarskega parlamenta s to predpravo v dodatku, da sme izazivati parla-

mentarne krize! Ako bi pa politični parlament imel finance, bi gospodarski bil samo posvetovalni organ. Saj vendar ni mogoče, da bi eden pil, a drugi plačal. Financ pa tudi ni mogoče razdeliti, da bi vsak parlament po svoje nalagal bremen in odločal izdatke. Imeli bi torej neprestano borbo med obema parlamentoma, ki bi trajno onemogočavala vsako delo. Gospodarski parlament bi imel v svojih rokah močnejša demagoška sredstva in vsled tega bi tudi nadkrijeval v tem boju. Priroda stvari bi ga gnala v vedno bolj ekstremno smer. V njem bi prevladovali oni elementi, ki se v boju s političnim parlamentom poslužujejo bolj demagoških sredstev. Namesto treznega gospodarskega dela bi imeli neprestani boj in prepri. Izgleda, da se očetje ideje »dveh mlinov« tega zavedajo in ravno to hočejo, ker mislijo, da bi se na ta način po ovinku prišlo h komunističnemu sovjetskemu sistemu.

Svetovna vojna je znova uplivala na usodo Trakije. Bolgarska se je morala glasom čl. 48 neullyske mirovne pogodbe z dne 27. novembra 1919, ki je stopila v veljavo 9. avgusta 1920 odpovedati Trakiji v korist alihranim in asociiranim silam. Sprejela je obveznost, priznati vse določbe, nanašajoče se na narodnost trakijskih prebivalcev, izgubila je pristop k Egejskemu morju in se zadovoljiti z garancijo gospodarske zveze z morjem. Vzhodna Trakija je bila po čl. 84 sévreske pogodbe z dne 10. avgusta 1920 s strani Turčije dodeljena Grški. Ta mirovna pogodba ni bila ratificirana, izvedena pa je bila dejansko glede Vzhodne Trakije. Do nedavno je bila pod grško upravo. Po grškem porazu je morala Grška — na podlagi premirja v Mudaniji — to pokrajino izprazniti in sedaj je zopet pod turško civilno upravo.

Predstavljajmo si usodo Trakije: Zapadna Trakija je bila najprej turška, l. 1913 bolgarska, l. 1920 so jo prevzeli zavezništvi, ki pa še niso sklenili nič definitivnega. Bolgarska in Grška se zanjo pripravata, Vzhodna Trakija je bila najprej turška, 1913 začasno bolgarska, potem zopet turška, po svetovni vojni nekaj časa grška in sedaj zopet v turški posesti, kjer bo najbrže tudi ostala.

Balkanski problemi.

(K drugi lausannski konferenci.)

Sévreska pogodba je potisnila Turčijo iz Evrope. Njeni idejni očetje pa niso skrbeli za zadostno zaščito pred eventualnimi nakanami Turčije. Če bi bili visoki diplomati ustvarili protiturško interesno skupnost med Grško, Jugoslavijo in Bolgarsko in ji dodelili Tukom odvzeta ozemlja, bi danes sevr. pakt imel še polno veljavo. Južni del naše kraljevine gravitira proti Solunu. Za Bolgarsko prihaja samo Egejsko morje v poštev. Sedaj je navezana samo na Varno in na Burgas ob Črnem morju. Za obe slovanski državi sta Solun in Dedeağaz naravni izhodišči. Za Grško je pristaniško vprašanje v Egejskem morju manjšega pomena. Ona sega itak v Jonsko, Sredozemsko in Egejsko morje. »Nezmotljivost« svetovne diplomacije je dodelila Turčiji odvzeto obal (brez Carigrada) — Grški, Jugoslavijo in Bolgarsko pa je izključila od njenih naravnih izhodišč. Tako je prodrla Grška do Črnega morja.

Naravna posledica te politike, ki jo je prav izdatno forsiral ravno Italija, je bila neke vrste desinteresanost naše kraljevine in Bolgarske v evropsko-turškem konfliktu. Obrambno obzidje proti Turčiji so zasedli — Grki, ki so sprejeli za nameček še precejšen del zapadne obale Male Azije — področje okoli Smirne. Strategični položaj Grške je bil s tem silno otežkočen, na drugi strani pa je pomenila ta »rešitev« skrajno provokacijo za občutljivo in razdraženo Turčijo. Vzelo se ji ni samo evropske posesti, njene sinove so prepodil celo iz Sirije, Mezopotamije in Arabije; še več: sovražnik je vdrl celo v Anatolijo.

Anglija si je hotela kot protektorica Grške zasigurati gospodstvo nad Egejskim morjem in nad — ožinami. Lahko si je predstavljati, kako sta se Pariz in Moskva navduševala za to smer razvoja. Podpirali sta Turčijo prikrito in neprikrito. Nekega dne pa so kemalisti pomedli Orke iz Male Azije v — Egejsko morje. Anglija se je lahko prepričala, da tudi njena drevesa ne rastejo do neba. Vojne, v kateri bi brezpogojno trčila na Francijo, si Anglija ni upala riskirati. Pod pritiskom okolščin je nato privolila v drugo korekturo sévreske pogodbe (prva je bila Franklin-Bouillonova pogodba glede Sirije). Tako si je Turčija že pred prvo lausannsko konferenco priborila Smirno, Carigrad in Vzhodno Trakijo do — Marice. Potek novih pogajanj v Lausanni bo pokazal, da-li bodo sledile še nove koncesije. Izključeno ni, da si priborijo Angleži del svojega upliva na drugi lausannski konferenci.

Nesigurnost na bližnjem vzhodu je okrepila vznemirjenje na Balkanu. Zankrat se koncentrirajo turški interesi na azijskih tleh. Vsled tega je upati, da se bodo zadovoljili s sedanjim evropskim zaledjem. Bilo bi vsekakor preuranjeno, govoriti o definitivni odpovedi Angore — Zapadni Trakiji. Svoj veto bo vlagala še Rusija. Moskva — vseeno: ali boljševeška, ali caristična — se morskim ožinam in njih zaledju ne bo nikoli odrekla. Borba za ožine se bo znova vnela, le s to razliko, da potegne vrtnice s seboj tudi — Romunijo. Balkanskim državam je treba spriči novih možnih zapletiljav velike slege in previdnosti. Balkanske pomote svetovnih diplomatov morajo korigirati zunanji ministri balkanskih držav.

ostra grško-bolgarska kontroverza o tem vprašanju.

Trakija je spadala skozi cela stoletja pod turško državo. Šele izid balkanske vojne 1912-13 jo je odtrgal osmanskemu imperiju. V preliminarnem miru (v Londonu) z dne 30. maja 1913 je morala Turčija odstopiti vse svoje evropsko ozemlje zapadno črte Enos-Midia balkanskim državam. Vzhodno in Zapadno Trakijo. Ker se Bolgarska z delitvijo teh pokrajin ni hotela zadovoljiti, je izbruhnila druga balkanska vojna. Usoda Trakije so določili šele v bukarštanskem miru 10. avg. 1913 med Bolgarsko in njenimi zaveznicami ter v Carigradu 29. sept. 1913 med Bolgarijo in Turčijo. Ker so si Turki v drugi balkanski vojni zasigurali Odrin z Vzhodno Trakijo, je Bolgariji ostala le Zapadna Trakija.

Bolgarska in svetovna zgodovina.

Spomini bivšega bolgarskega min. predsednika Radoslavova.

Kakor znano, je bil tudi bivši bolgarski ministrski predsednik Radoslavov obsojen od posebnega sodišča v Sofiji v kontumaciji na dosmrtno ječo. Radoslavov je takoj po revoluciji pobežnil v inozemstvo in stanuje sedaj v Berlinu.

Berlinska založba knjig Ullstein, je sedaj publicirala njegove spomine, ki nosijo naslov »Bolgarska in svetovna zgodovina«. Avtor se bavi z balkanskimi konfliktmi in pravi, da so se v iste vmešavali caristična Rusija in Poincaréjeva Francija. Med drugim pravi sledeče: »Kotaj se je sklenila zveza med Bolgarsko in Srbijo, je ruski minister za zunanje zadeve Sazonov telegrafiral ruskim poslanikom v Parizu in Londonu, da se je zveza med balkanskimi državami storila v interesu Rusije, da se vzdrži »status quo« za slučaj, da bi se kaka sila vmešavala v balkanske zadeve. Svoječasno je sporočila Bolgarska angleškemu poslaniku v Sofiji, da je zveza s Srbijo potrjena. Sazonov je pozneje naprosil ruskega poslanika v Parizu, da pove vsebino pogodbe predsedniku Poincaréju in da sta se Srbija in Bolgarska zavezali, da se bosta v slučaju notranjih zapletiljav obrnili na rusko intervencijo. Leta 1912 je Sazonov sporočil ruskim poslanikom v Parizu in Londonu, da bi bilo želeto, da bi Rusija, Francija in Anglija nastopale v balkanskih zadevah skupno. Mesec pozneje je Sazonov obvestil ruskega poslanika v Londonu, da se mu zdi položaj tako zapleten, da se ne bodo razni problemi mogli rešiti drugače, kakor z vojno. Ze v juliju leta 1911 je ruski poslanik sporočil v Beograd, da bi morala tajna zveza med Bolgarsko in Srbijo služiti svrlam ruske politike. Zveza, je dejal Poincaré, ni bila ničesar drugega, nego sredstvo za provokacijo vojne.

Iz nekega pisma ruskega poslanika na Dunaju, ki je datirana z dne 3. aprila 1914 in naslovljena na zunanje ministrstvo v Petrogradu, izhaja, da je Rusija želela, da bi Bolgarska v drugi balkanski vojni podlegla Rusiji se je bala, da bi zamoglasna Bolgarska postala najmočnejša balkanska država in da bi stopila v dogovore s Turčijo in Romunijo ter nato z Avstro-Ogrsko in bi s tem ustvarila močan blok proti Rusiji. Zmagoslavna Srbija, piše Radoslavov, je že tedaj mislila povzročiti svetoven konflikt. Vodja srbske delegacije v Berlinu je v avgustu leta 1913 izjavil v Marijskih Laznih sledeče: da bi obdržali Bosno in Hercegovino, so Srbi hoteli že za časa prve balkanske vojne provocirati evropski spor, vendar pa so se bali, da bi morali v tem slučaju dati Bolgarski koncesije v Makedoniji in šele na to misliti na osvoboditev Bosne in Hercegovine. Po mirovnih pogajanjih v Bukarešti je izjavil predstavnik Srbije grškim delegatom sledeče: »Dobili smo prvo partijo, sedaj se moramo pripraviti proti Avstro-Ogrski.«

Usoda Trakije.

normalnemu tipu človeka, ki je v vsem zmeren, v vsein razumen, egolističen, a nikjer velik, požrtvovalen in trden. Povprečna normalnost je znamenje dobro dresirane zveri, ne zadostuje pa za duhovno rast človeštva. Don Quijote se pač borijo z mlino na veter, a kdo se ne bori? Kdor je brez iluzij, naj prvi vrže kamen! Turgenjev dobro pravi: »Kdo ve, morda ni resnice ravno tako kakor ni orjakov?... Don Quijote se smejejo... toda kdo izmed vas more trditi — če si je vestno izprašal lastno vest in pretresal svoja prejšnja in sedanja prepričanja — da je vedno in v vsakem slučaju razločil rancelniško cinkasto skledico od čudodelne zlate čelade?... Zato se nam dozdeva, da je glavna reč iskrenost in moč prepričanja... izid pa je v rokah usode. Samo ona nam lahko pokaže, ali se nismo morda borili s praznimi prividi in s kakim bojnim ščitom smo si pokrili glave. Naša reč je: oborožiti in vojskovati se...«

Hamlet je povsem nasproten tip. Hamlet živi edinele z razumom, zato pa njegova okolica ne ve, ali ni brez razuma. Njegova resnica je realistična, zato pa široka kakor rob pisalne ali jedilne mize. Lažje je odpustiti človeku pomanjkanje razuma nego pomanjkanje srca, kajti »Les grandes pensées viennent du coeur« (Vauvenargues). Hamlet je buržuj XX. stoletja, tip povprečne kulture, v kateri prevladuje trivijalnost, fraza, konvencionalna laž. Vse mu je tragično. Nima humorja, nima imaginacije. Njegova filozofija se oklepa lobanje. »Hamlet ni ničesar ne najdejo in ničesar ne odkrijejo, ne zapuščajo za sabo drugih stopinj kakor stopinje lastne osebnosti, ne zapuščajo za sabo del. Oni ne ljubijo in ne verujejo, kaj morejo tedaj najti?«

Don Quijote žive še danes, a koliko jih je? Prevladujejo tip Sancho Panzov in tip Hamletov. Stopi, vitez iz Manche in privedi dobrega Rocinanta, popelji nas v deželo, kamor vsi hrepenimo in ki je ne moremo najti, ker nam manjka velike vere v ideal. Želim si avantur in čudovitih dejanj za ceno eno Dulcineje, ki nam je ne more dati grobo zemeljsko življenje. Zamahni z mečem, da sine v našem mraku. Ti duh romantične in nesmrtno lepote...«

Don Quijote.

Stopi, žalostni vitez iz Manche, stopi iz somraka vedrih spominov, privedi svojega Rocinanta in ga osedlaj za na pot v daljino deželo, kjer je skrta Dulcineja!... Kje so dnevi, ko sem ležal pod cvetočo jablano in te gledal v stari, orumeneli knjigi, kako si natikaš viteško čelado in pašes dolgi junaški meč?! Večkrat pozneje sem obračal strani Cervantesove knjige, a nikdar nisem toliko trpel s tabo kakor na mladostnih avanturah pod cvetočo jablano.

Vedrina leži v tej knjigi, vroče špansko solnce žge kamenite planjave, na obzorju se vrte vetrni mlini. Otožnost večernega somraka na prašni cesti, ko tuli pastirski rog, se spaja z grozečimi sencami noči v neznanj pocestni krčmi, kjer se gnetejo za polodprtimi vrati sumljive postave in kjer blešči v ognju razbojniški nož. Življenje avantur in čudovitega junaštva vstaja pred nami, groteskni kontrasti se vrste pred dušo modernega človeka. Zdi se, da je vsa knjiga samo plod razgredete domišljije v španskem solncu zraslega romantičana 17. stoletja.

In vendar je Don Quijote več ko romanzova figura, — — — ko otročja lutka in

njegove smešne in žalostne zgodbe so važnejši dokument človeške zgodovine nego povelja mogočnih kraljev in odloki slavnih državnikov. Don Quijote je večji reprezentant človeštva kot Platon ali Newton; on predstavlja tip, neumrjoči tip duha in rase.

To, kar običajno vemo o don Quijote, ni bistveno; mi se smejejo zgolj njegovi zunanosti in avanturam, ne opazimo pa notranje vsebine donkihotstva. Pri nas često slišiš besedo don Quijote v porogljivem smislu. Pa don Quijote ni Vašek. V njegovih smešnih dejanjih leži filozofska vzvišenost, v njegovih avanturah idealizem. Mi premalo poznamo tega čudnega junaka Cervantesove ironije, sina pozne srednjeveške romantike. Don Quijote pa živi v nas samih kakor živi Hamlet. Obe literarni postavi sta najplastičnejši lik dveh človeških tipov. Značilno je, da sta ugledali svet v istem letu.

Turgenjev je zapustil duhovito pisano razpravico o donu Quijotu in Hamletu. Največji poznavalec ruskih tipov je v njima odkril dva občečloveška tipa, ki ustvarjata zgodovino in narekujeja civilizacijo. Turgenjeva paralela še ni zastarela, kakor se ne bodeja nikdar preživela oba literarna junaka. Zadetih človeških tip, hrbtenico milijonov posameznih ljudi, je večje

zgodovinsko delo nego ustanoviti kako državo. Za to ne zadostuje talent. Tu je potrebna genialnost in čudovito jasna intuicija.

Don Quijota zmedejo romani, da gre na pustolovsko pot po svetu, išče Dulcinejo in pomaga vsem, ki so potrebni zaščite. Vitez žalostne postave je na svojem Rocinantu in v stari viteški opravi ena najsmešnejših prikazni. Toda njegova navidezna abnormnost daje več nego zahteva. Kot človek ima don Quijote izredno skromne potrebe. Njegova ideja pa je močna, da bi držala carstva. Njegova vera v ideal je plodovitejša kot Sancho Panzova praktična pamet.

Zamislimo se v srednjeveško umetnost, ogledimo si mogočne katedrale, utrjena mesta in visoke gradove. Ali ni zamisel test stavb don Quijotovo delo? Mar ne leži v iskanju mogočne lepote vzvišeni avanturizem, globoka vera v moč ideje, prepričanje o potrebi ideala? Don Quijote je kot oseba smešen, ker ga oklepa viteška oprava Cervantesove ironije, kot tip pa je orjak in genij.

Don Quijote dajejo imetje in življenje za abstraktno slast idealov. Neprestano žrtvujejo samega sebe. Don Quijote so krtavali na natezalnicah in umirali na grmadah v protest proti

Iz kulturnega sveta.

Češko-slovenski stiki.

Ves svet ve, kako so Čehi pridni in prizadevni. Nedavno se je to zopet imenitno pokazalo na sorbonskem knjižničarskem shodu, kjer so v prav kratkem času zbrali in razstavili toliko gradiva, da jim je Pierre Quirielle (J. des Débats) posvetil poseben članek, dočim so druge evropske države poslane na kongres zastopnike praznih rok, a mi SHS niti takih ne. Naslednji »Otvoren list slovenskemu básniku Ante Debeljakovi«, priobčen v nezavisnem dnevniku »Moravske Noviny« dne 21. malega travna t. l., naj pokaže, kako mlajši češki pisatelji iščejo stika z nami, včasih brez izrazitega odziva.

Brno, 19. aprila.

Mili prijatelji!

Nekoč smo stali skupaj v Ljubljani na terasi delavnice pesnika F. Albrechta in usta naša so bila težka od boli. Solnce je palilo, ko smo razmotrivali vprašanje kulturnih stikov med nami (Čehoslovaško) in vami (Jugoslavijo). Priroževali smo se zbog nedostatka razumevanja, zbog malomarnosti narodov in velikih časopisov, ali kljub temu smo čutili, da pride doba, ko si podamo roko v kulturni stroki, tako kakor pred tem v boju za svobodo. Gledali ste na nas kot na voditelje prosvetnega življenja v Slovanstvu in mi (morda v svojem napuhu) smo pozabljali, da je na jugu ob Adriji zemlja, ki nas ljubi. Bilo nas je malo, ki smo čutili nujnost tesnega zblizovanja in smo se pripeljali k vam na prijateljske posvete o bodočem delu in vaše odprte roke so nas bratski pozdravile ter nam nudile sijajno gostoljubnost.

Jaz sem med vsem našel Vas, kateri ste razumeli, kaj si moja notranjost želi. Samo nekoliko dni je zadostovalo, da smo preleteli najpomembnejše dobe slovenskega slovstva, da smo se porazgovorili o teh najmlajših, ki si neumorno kakor mi pridobivajo stališča v tremih kaosa in preroda. Gustav Krklec in revolucija skupina »Trije Labodje«, ki jih je zapustil Podbevšek, osnovavši si časopis Rdeči Pilot, so edini stebri najmlajše slovenske poezije. Idite z njimi složno, ker veste, da mladost je sila, katera išče, tava in vendar le najde. Bodočnost je mladina.

Dr. Vybíral in jaz sva vam vsem obljubila, da je ne prestaneva delati in se bova trudila, učvrstiti stike, tako obetavno započete. Ne pozabljava. Danes je vzešlo solnce. Naša jutra so krasna, kakor vaše morje. Kulturni stiki češko-slovaško-jugoslovenski prihajajo s pomladjo gotovo in neodvratno. Teh cvetov več ne uniči mrzav sovraštva. Rekel sem vam predvsem, da zraste nekda zveza slovenskih pisateljev in vi ste z navdušenjem verjeli. Kadar se zopet pripeljem v Ljubljano in v ostala mesta Jugoslavije, da bi predaval o češki literaturi, hočem obenem to misel razširjati.

Sedaj posedavam nad vašimi spisi, nad šestimi Ljubljanskimi Zvona, ki mi pravilno mesečno prihajajo, ter študiram in se spominjam. Albrecht in Vi se trudita, povrniti najino delo s številnimi prevodi iz češčine in ljubko so po slovensko zvenele Bezručeve Šleske Pesmi, katere ste nam z vneto prednašali.

Trolica ironije je v tem, da so največje zanimanje za vašo prosveto pokazale nemške novine Prager Presse čs. Od naših časopisov edino Tribuna in Národní Listy prinesó od časa do časa kake prevode. Pripominjam pa, da ni to po krivdi tistih, ki delujejo z vami nekoliko let. Zdi se, da nas mora vedno nekdo udariti, da bi se ojunčili.

Vaš
Alots Böhm.

Shakespearejeva zadeva.

Najdba generala Cartiera, ki odreka Shakespeareju očetovstvo znanih dramskih umotvorov, je zanesla precej hrupa v književ. kroge. Modrijan Francis Bacon je z zamotanim tajnopisom vpletel v svoja dela lastni životopis in izjavo, da je on početnik živopisov slovečega angleškega dramaturga. Kaj podkrepljuje trditve, da je Shakespeare zgolj podtaknjenc in da je moral knjige z njegovim podpisom v istini ustvariti kaka plemič angleškega dvora? Nedostatna početna izobrazba Viljema Shakespearea, njegova brezbržnost za lastne igre, njegov prerani umik! Zasléditev Baconovega kriptografskega sestava, ki ga je ga. Gallupova potpežljivo razbrala, vnovič osvetljuje problem. V poslednji številki obzornika Mercure de France se general Cartier ponovno vrača k vprašanju, pretresujoč ugovore in pritrujanja.

Nekaterim je deveta briga, kdo je avtor, Bacon ali Shakespeare; edino umetnina jih zanima. To preprosto mnenje ne ustreza naši potrebi po resnici in pravici, kajti dati je treba Cezarju, kar je Cezarjevega.

Drugi, ujedljivci, oponašajo, da v besedilih, ki jih je odkrila Mrs Gallup, mrgoli napak ali celo, da jih ni, ter da so teksti plod njene domišljije, torej »gorostasna potegavščina«. Vendar kakšno korist ima Gallupova in njeni sodružniki? To bi bil ogromen trud za majhen učinek ali po Horatijevo: »Gore porajajo silne, zmešna se ti porodiš miš!« Frank Woodward je v nekem članku navedel razloge za dobro vero Gallupove: to so vzgledi dešifriranja. Gospa je, porabivši način Francis Baconova v nekem Burtonovem delu, izluščila iz kriptograma povsem nov, samostojen prevod Ilijade. Grščine pa ne zna. Je li verjetno, da bi bila iz različnih angleških del o Ilijadi sestavila novo verzijo?... Se več. V Rawleyevem spisu Resuscitator (1657) je neumorna razbirateljica zasledila rečenico, šifrirano po Baconovem ravnanju in ki pravi: Ako v sobi stolpa v F. potisneš deščico 5 pod deščico 50, se pokaže skrovišče, vsebujoče redke listine, Francosve rokopise. In Cartier dostavlja: »Dokument meri samo na Canonbury Tower, kjer je Bacon živel več let, do l. 1619. Toda malo je verjetno, da bi bil ondi skrival važne papirje in da bi bili Rawley mogel namigavati na to l. 1657. Bodisi kakor koli, Frank Woodward e šel z Gallupovo v London in z njo posetil stolp. Vstopila sta v glavno sobo, kjer sta spoznala 50 deščicnih obojev razvrščenih okrog in okrog v dveh redéh. Gallupova je opazje pazno premotrila in povedala, katera dva je Bacon najbrže zaznamoval v 5 in 50. Opozorila je na to, da številka 5 zdrsno pod 50. Potem je Woodward vprašal oskrbnika, če so zasledili med popraviljanjem kako skrivališče. Oskrbnik mu je pokazal prav peti paž, ki se je bil premaknil in pustil široko duplo, katero pa je stavbenik dal zadelati. Ni li to dokaz za točen razbor tajnopisa?»

Vse nas nagiblje v to, da se pridružimo naziranju generala Cartiera in verujemo v natančnost dešifriranja. Bacon bi bil potemtakem avtor Shakespearejevih umotvorin. Edino sledeči pomislek se nam vriva: zakaj je Bacon, ki je uradno umrl l. 1626 ali pa po mnenju nekaterih stoprav l. 1663, kar leta 1661 prenehali biti Šekspirjev dobavitelj?... Onega leta se je Shakespeare umaknil v svojo rodno vas. Kdo nam pojasni razloge za to »upokojitev« in za njegovo umsko razporoko z Baconom? — N. K.

Akademia della Crusca.

Italijanski knjižni krogi so bili v živo zadeti, ko je profesor Gentile, naučni minister, naznanil vladno izjavo, da ni mogoče zagotoviti Akademiji doslejšnje letne podpore. Akademia della Crusca, ustanovljena l. 1582, je najslavnejša vseh filoloških društev na Polotoku. Po takratni šegi si je nadela pomembno ime »crusca«, t. j. otrobi ali kostruži, ki ostanejo, kadar je moka zmeketana. Radi tega je bil njen grb meketulja ali sito s tem napisom: »Il pid bel flor ne coglie« (Najlepši cvet si jemlje).

Njena zadača je bila: objaviti rečnik italijanskega jezika. Doslej sta izšli dve izdaji slovarja 1612 in 1738. Že 60 let pa pripravljajo novo naklado, od katere je priobčenih dosihod 11 zveskov, t. j. do črke O. Njeno počasnost so hudo napadali. Giovanni Papini trdi, da bo Crusca jedva v 100 letih dovršila svojo nalogo. Ali leta Gospodnjega 2023 se prvi del besednjaka ne bo več strinjal z živo govorico. Zbog tega ji profesor Gentile svetuje, naj opusti to Sisifovo delo in se posihmal loti posla, ki se bolje sklada z modernim slovníkom.

Toda to se pravi slabo poznati 400-letno »Otrobnico«, ki hoče imeti prvo in zadnjo besedo glede slovstva in jezika. V palači Riccardi (Firenza) je kovala samovoljne odloke, n. pr. da izven toskanščine in italijansčine, kar ji je nakopalo obči posmeh. A ni se zbrknila za to. Stoprav Gentile je onemogočil, da bi še naprej otrobe vezala. Pomislimo samo na njeno polemiko s Torquatom Tassom, čigar Osvobojeni Jeruzalem je takole zmikastila: »To delo je nevredno naziva pesen; to je neroden, hladen, odrevenel spis v nejasnem slogu, polnem vsakdanjih izrazov.« Na srečo postavi čas vsako stvar na svoje mesto.

— Balzac siromak. Veliki francoski realist običajno velja kot ubozen, zadolžen človek, da si je ogromno proizvajal. To legendo potrjuje naslednja dogodba. Balzac držal noge v škafu mrzle vode in da si opril očmi malce oddahne, ugasi svetiljko. Skoz otvorjeno okno se pripelje tat in jame brskati po predalih. »Česa iščete?« — »Denarja, prostodušno blekne osupel kradljivec. Vi bi radi našli v temi, česar jaz pri belem dnevu ne morem najti.« Dobrodušno dodá pisatelj, dočim lo usmoviš urno pobriše... Pred kratkino pa je Pierre Milie dokazal v Dépêche de Toulouse, da je Balzac dosti zaslužil s peresom, toliko kot Zola. Vendar trošil je precej in ugonobil se je z raznimi kupčijami, n. pr. s svojo tiskarno in knjigarno, potem z dobavljanjem hrastov iz Poljske, odkoder mu je bila žena, rodóm Hanska... Svojih rokopisov pa avtor »Segavih povesti« navadno ni prodajal, temveč jih je »dajal v najem«, po večini za eno leto, in sicer za omejeno število izvodov. Če je bila zaloga razprodana ali ne, se je pogajal za novo naklado, in sicer z založnikom, ki je največ pomajl. Za »Fiziologijo zakona« je prejel 2000 frankov (v današnji vrednosti najmanj 8000 frankov ali blizu 50.000 dinarjev), za prve študije šeg pa 36.000 frankov ali 850.000 današnjih dinarjev. Ko mu je bilo 38 let (l. 1837), mu je tvrdka Bérthune odkupila za pomatšje dotle objavljena dela za 60.000 frankov (danes poldrug milijon dinarjev), plus vsakoletno rento 15.000 frankov; pri tem je odstopil tudi izključno pravico za publikacijo bodočih spisov. Spričo teh velikih dohodkov bi človek osupnil nad gorjenik naslovom, a spomniti se moramo na upnike, ki si jih je nakopal ob polomu svoje tiskarne. n. k.

Izpremenitba kitajske pisave.

Tudi na Kitajskem se je jel opazati duh časa in napredka in književnosti. Tako je začel mlad učenjak, dr. Fu, pisati v visokokitajščini, namesto v stari kitajščini, ki je prebivalstvu večalmanj nerazumljiva, ki pa se je dostel uporabljala kot pisni jezik. Sedaj izhaja že približno 150 časopisov v tem živem kitajskem jeziku, ki utegne polagoma postati občevelni jezik v državnih šolah na Kitajskem. Razen tega so nadomestili dosedanje pisavo, ki ne obstoja iz črk, ampak iz kakih 35.000 znakov in slikic, s črkami, katerih ima nova kitajska abeceda 29, torej tudi napredek.

O koledarju.

Da olajša mednarodne odnošaje, je letos grška vlada nadomestila julijanski koledar z gregorijanskim, kakor je to storila sovjetska Rusija že poprej. Letošnji grški februar je bil prikrajšan za 13 dni, da se je l. grški marec strnil z našim prvim sušcem. Zanimivo je, zasledovati razvoj časoslovja vse dotle, da se je grajansko leto ujemalo s solničnim.

Koledar starih orientancev nam je slabo znan. Pri Rimljanih je spočetka leto štele 10 mesecev po 30 in 31 dni, skupaj 304 dni. Dodatni meseci so morali izpolniti razliko. Kasneje so veliki duhovni dobili nalog, naj odstranijo nepravilnost koledarja ter določijo število dni v prestopnih mesecih. Na žalost so to nekateri izkoristili v to, da so okrajšali poslovno dobo svojih protivnikov in podaljšali svojim prijateljem.

Stoprav Julij Caesar je l. 47 pred Kr. sklenil, preurediti enkrat za vselej koledar. Z zvezdoslovem Sosisthenom iz Aleksandrije sta odmerila letu 365 dni. Ker pa je solnično leto za 4 dni daljše, se je vsako 4. leto februarju dodal en dan. To je bilo prestopno leto. Da se vzpostavi red, je po Cezarjevem odloku štele prvo leto 445 dni.

Zbog tega pa se je vrsta štirih let izkazala kot predloga. Da bi odpravil to hibo, je l. 1582 papež Gregor XIII. ukrenil, da bodo sekularna leta prestopna samo tedaj, ako je tisočica deljiva s 4. Ker je bila novo prilagoditev potrebna, je sveti oče določil, da se bo 5. oktober 1582 nasledil 4. oktobra. Pravoslavni narodi pa niso sprejeli gregorijanske preosnove, zategadelj so zaostali za 10 dni po zapadnem koledarju; poleg tega so se stoletnice 1700, 1800 in 1900 po julijanskem koledarju smatrala za prestopne (po gregorijanskem pa ne, ker 17, 18 in 19 ni deljivo s 4), torej so pravoslavni XX. stoletja za 13 dni za nami.

Med vzroki zmot, ki so dolgo vplivali na preuredbo koledarja, je navada, povzeta pri starih semitskih narodih, da štejemo z luskim mesecem. Pri moslimih, ki so ostali zvesti tej šegi, ima leto 354 ali 355 dni, kar včasih privede do popolnega neskladja dob in mesecev. Tudi cerkveni koledar sloni na luskem mesecu; odtod nestalnost Velike noči, ki je bila v srednjem veku pričetek liturgičnega leta.

Vidi se torej, da smo le tipaje dospeli do natančnega koledarja. Trebalo je skriti eno leto, raztegniti drugo; to pa ni šlo vselej brez zaprek, kajti ljudstvo se je pogosto smatralo prikrajšano(!). Spomnimo se pri tej priliki na nezgodo, ki se je l. 1752 primerila lordu Chesterfieldu. Do tistih dob se je v Angliji leto pričnelo s prvim marcem. Pričevši z 1752 so vzeli kot začetek leta prvi januar, tako da je leto 1751 trajalo samo od 1. sučca do 31. grūdna. To vam je nastal hrušč in trušč; razkačeno prebivalstvo toliko da ni kamenjalo lorda Chesterfielda, krivca za novotarje. Dolgo časa so ga zasledovali kriki: »Vrnite nam naše tri mesece!« Ljudje so namreč menili, da jim je življenje pristrženo za ta čas. Sicer pa narod ni rad hvaležen. Ali so n. pr. francoski državljani peli hvalo ministru Honoratu, ki jim je podaljšal življenje za eno... uro? V ostalem pa bodo naslednji tudi v Parizu opustili poletni čas. N. K.

— Čuden dež v Italiji. Rimski listi poročajo, da je pokrtil te dni skoro celo spodnjo Italijo gost prah. Ta prah so prinesli viharji iz centralne Afrike. To ni ničesar nenavadnega in se je že čisto zgodilo. Prah je rdečkaste barve in prihaja včasih v taki množini, da nastane skoraj mrak. Zgodilo se je tudi, da je prišel prah celo do dalmatinske obale.

Lažna veda.

Med nemškimi učenjaki je mnogo takih, ki svojo znanost kaj radi izkoriščajo v pangermanski svrhe. Tako smo že poročali, da si pruski psevdoznanstveniki lastijo celo Kristusa kot potomca svoje pasme. Zlasti so razpita dela antroposociologa Woltmanna »Politična antropologija«, »Germani in renesanca v Italiji«, »Germani v Franciji«, kjer se dokazuje, da so vse velike in najbde plod nemške pridonosti. Nemškega izvora naj bi bila gotska umetnost, ki pa je nastala na Francoskem v dobi, ko so Goti že davno izgnili; slično je z italijanskim preporodom. Woltmann je n. pr. anektiral kot Germane: Leonarda da Vincija in Ticijana, ki sta slikala zgolj »longobardsko lepoto«; Descartesa, Pascala, Voltaire-a — Aroueta, čigar ime se baje prav glasi Arwid, Cuviera, Robespierrea, Balzaca, Musseta, Lamartinea, Hugoja, Zola, Diderota, ki je ka-ll Tietroh, Brianda, ki bi se moral klicati Brandt! Danes pa nastopa v Ameriki nov tekmeec Dreismansov in Woltmannov, »pristni« German Heinrich Charles, ki trdi, da je novi svet dobil ime sicer po Vespocciju Amerigu, ta pa da je germanski kakor Dante Alighieri; Amerigo je poitalijančen Amabrik, bog Amal pa v severni mitologiji znači strastno silo, ki zdrobi vse zapreke. Privoščimo Nemcem to onomastično veselje kot nadomestek za izgubljeno svetovno nadvlado, saj imamo sami etimologa, ki izvaja mater Evo od znanega slovaškega Korena.

O DEFINICIJI.

Z opredelbo ali definicijo na filozofski način jedrnat izražamo bistvena svojstva predmetov. Včasih je od sile težko, kako stvar točno opredeliti, n. pr. umetnost; zato ni tako neumna sledéca, ne vem čigava kritika: »Umetnost je to, kar vsi vemo, da je.« Ko je Platon opredelil človeka kot gladkokožnega pokončnega dvoonožca (pri-merljivo lepi hrvaški glagol »človiti« — pokonci hoditi), mu je baje hudomušen učeneec prinesel drug dan v šolo oskubnega petelina in ga pokazal tovarišem z besedo: »Glej, Platonov človek!« Kakor pri vsakem seciranju, tako zadenemo tudi pri umskem razkranjanju pogosto na zoprne stvari, dokaz številne definicije ljubezni v Mahničevem Rimskem katoliku (okoli leta 1894). Ali vas zanima slišati, kako je dr. Henry Gibbons, najslavnejši zdravnik v Avstraliji, določil pojem poljubovanja? Čute: »Poljub je tesno pristavljanje kročnih mišic ustne dupline v zvlještem stanju. Lepa ljubica, pojdi in tudi ti tako stori!

Razboritena poedincina postane sebičnost — čednost, zabitema pa — greh. Sara Bernhardt.

Pariz je neumen, otopen; napravim tole stavo, postavim se kamorkoli in udarim za uho sto prvih oseb, ki mi pridejo pod roko, pa nihče mi ne bo vrnil. Blzet. Pismo o komuni, 1871.

Vsako stoletje ima svojega duha, kateri je označuje. Duh našega se zdí da je svoboda. Diderot, 1771.

Začeti so, ne vem zakaj, nazivati »učeno« tisto godbo, ki prihaja od nemških skladateljev. Stendhal, 1826.

— Amerikanska duševnost. Častnica salutistovske vojske v Detroitu, mlga Margaret Duffy je dobila od svojih predstojnikov nalogo, da reši duše žen, zaprtih na ječah na zapadu Zedinjenih držav. V svojem oklicu na bogate Newyorčanke prost salutistka orožja za boj. Kako orožje? Zrcala, kodrala, škatle rizevega praška, palčke rdečila za ustnice itd. »Vse to bo tmenitna moralna tolažba za obojenke. Ženska, pa bila zatvorjena, nikdar ne izgubi želje, biti mična in čista, dati ni možkih zraven. Država seveda ne daje rizevega pudra, ne žigala tu le redkokdaj ogledalo. Razen tega je treba dati jetnicam, kadar odslužijo kazen, primerno obleko. Čeden klubok n. pr. bi čudovito učinkoval, da bi se kaznenke ohranilo spoštovanje do samih sebe.

Maksim Gorki:

Sreča.

... Nekoč mi je bila sreča tako blizu, da bi kmalu padel v njene mehke šape.

To se je zgodilo na izprehodu; večja družba mladine se nas je sestala v logih za Volgo pri ribolovih. Sede okrog grmade smo jedli juho, ki so jo skuhalih ribiči, ter pili žganje in pivo. Prerekali smo se o tem, kako bi se dalo kar najhitreje in najbolje preurediti svet. Ko smo že bili duševno in telesno utrujeni, smo se razkropili po pokošeni trati, kamor je kdo hotel.

Od grmade sva odšla z dekletom, ki se mi je zdelo razumno in mirno. Imelo je lepe, temne oči in v njenih besedah je zvenela preprosta, jasna resnica. Dekle je bilo z vsakim prijazno. Šla sva tihó, z ramo ob rami; pod našimi nogami so škripala lomeča se stebila trave, prerezana s kosami. Iz kristalne čaše neba, razprostrte nad zemljo, je lila opojna viaga luninega sveta.

Dekle je reklo globoko vzdihuje: »Lepo je. Kakor afriška pustinja; lojnice so pa piramide. Tudi vroče je...«

Nato je predlagala, naj seveda pod seneno lojnico v okroglo... »malo senca...

Kobilice so zašumele; v daljavi je ga nekdo obupno spraševal:

»Ah, zakaj si se mi izneverila!«

Goreče sem ji pripovedoval o življenju, ki ga poznam, o tem, česar nisem razumel. Nenadoma je pa lahno kriknila in padla vznak.

Baje sem takrat prvič videl človeka v omedlevici. Bil sem trenutno čisto zbeگان, zavpiti sem hotel in poklicati na pomoč, toda takoj mi je prišlo na misel, kaj store v takem slučaju dobro vzgojeni junaki v romanih, ki sem jih poznal. Raztrgal sem ji pas krila, jopico in trakove steznika.

Ko sem ugledal njene prsi, kakor dve mali čašici, polni lumine svetlobe, poveznjeni na njeno srce, — bi jo strastno, silno rad poljubil. Toda premagal sem to željo in brezglavo sem stekel k reki po vodo, kajti v podobnih slučajih so junaki v romanih vedno leteli po vodo, samo da ni bilo na lcu mesta potoka, ki ga je bil iznajdljivi avtor romana že prej pripravil.

Ko sem se vračal s polnim klubokom vode, drveč po gaju kot stekel pes, je bila bolnica že zdrava in se je naslanjala na lojnico. Toaletto, ki sem ji jo bil jaz pokvaril, je bila že popravila.

»Ni treba,« je utrujena tiho rekla, »z roko zavrnila moj mokri klubok...

Odšla je od mene h goreči grmadi, kjer so se dva študenta in statistik še vedno drli tisto zoprno pesem:

»Ah, zakaj si se mi izneverila!«

»Ali vas boli?« sem rekel, ko sem se zavedel, presenečen po dekletovem molčanju.

Ona je kratko odgovorila:

»Ne. Vi ste malo nerodni. Sicer se pa vam — seveda — zahvaljujem.« Žalosten sem bil in zdelo se mi je, da se mi ni zahvalila iskreno.

Nisva prišla dostikrat skupaj, toda po tem dogodku sva se srečavala še redkeje. Kmalu je pa čisto izginila iz mesta in šele čez štiri leta sem jo videl na parniku.

Peljala se je v mesto k svojemu možu iz vasi ob Volgi, kjer je bila na letovišču. Bila je noseča, lepa in udobno oblečena, okrog vratu ji je visela dolga, zlata urina veržica in broša, ki jo je bilo videti kot kakšen red. Postala je mnogo lepša in debelejša ter je bila podobna mehu kavkvaškega vina, ki ga prodajajo veseli Gruzini po larkih tiliških trgih.

»Vidite,« je rekla, ko sva se prijateljsko pogovorila in se spominjala preteklih dogodkov, »jaz sem omožena, to je vsa...«

Večer je bil; reka se je blesketala v svitu zarje; peneči se sledovi parnika so izginjali v sinji daljavi severa kakor širok trak rdečih čipk.

»Jaz imam že dva otroka; sedaj pričakujem tretjega,« mi je rekla v ponosnem tonu veččaka, ki se veselil svojega posla.

Pri njenih nogah je ležala škatlja datljev in rumena papirnata vrečica pomaranč.

»A — — — ali naj vam povem?« je vprašala s prejasnim nasmehom v temnih očeh. »Veste, če bi bili takrat pri lojnici pogumnejši... no... če bi me poljubili... bi bila sedaj vaša žena... Kajti... jaz sem se vam dobrikala... Vi čudak ste pa šli po vodo... Ah, vi!«

Povedal sem ji, da sem ravnal, kot je pisano v knjigah in da je treba, kakor je pisano v knjigah, ki so mi bile takrat svete, pogostiti dekle v omedlevici z vodo, poljubiti se sme pa šele potem, ko odpre oči in vzklizne:

»Ah, kje sem sedaj?« Nasmehnila se je in nato mi je zamisljeno rekla:

»Prav v tem obstoji naša nesreča, da vedno živimo tako, kakor je pisano. Življenje je večje, razumnejše od knjig, moj gospod... življenje ni prav nič podobno knjigam... Da...«

Segla je v vrečico po pomarančo. Pazljivo jo je ogledala ter se namrdnila, rekoč:

»Paglavec, tako gnije je podložiti!«

Z nerodno gesto je zagnala pomarančo v vodo — videl sem, kako se je zavrtela in izginila v rdeči peni.

»No, kako gre pa zdaj, ali še vedno živite tako, kakor je pisano?«

Molčal sem zroč v pesek na bregu, ki ga je rdečila svetloba solničnega zahoda, in dalje čez prostrane, rdečkasto-zlate livade.

Po pesku so se valjali prevrnjeni čolni, ki so bili videti kot velike ribe. Na zlatem pesku so ležale sence žalostnih vej. V daljnih logih so se dvigali kupi lojníc in spomnil sem se primer:

»Kakor afriška pustinja; lojnice so pa piramide.«

Ženska je snažila drugo pomarančo ter govorila v tonu starejše in kakor da bi me kaznovala:

»Da, sedaj bi bila vaša žena.«

»Hvala vam,« sem rekel, »hvala!«

Zahvalil sem se ji — iskreno.

Zgolj pred sovražnikom potrebujem edino Francozo, ker se je zanesel samo nanje; boli odzadaj so dosti manj koristni.

Napoleon I., 1805.

Industrija, trgovina, valute.

Izvoz in naše gospodarstvo.

Od raznih strani se čujejo pritožbe, češ, da je nepravilno, da se pri nas podpira izvoz, ker se s tem povečuje draginja. Ta misel je popolnoma neutemeljena; ravno nasprotno je res, da bi saveladala še večja draginja in da bi propadlo naše gospodarstvo, če bi skušali ustaviti ali pa preveč otežkočiti izvoz.

Seveda se zdi na prvi pogled trditelj, da je radi prostega izvoza vsak dan večja draginja, verjetna, ter ima tudi nekaj resnice na sebi. Če gledamo naš izvoz iz stališča našega konzumenta, ima ta sedaj res škodo, kajti povpraševanje, ki je radi izvoza vedno večje, žene cene navzgor. Toda to je samo trenoten efekt.

Dokaz, da je to res, smo doživeli nedavno sami v naši državi. Kakor znano, je bil svojčas izvoz zelo omejen, oziroma otežkočen. Mimogrede povedano je bila tedaj ona zabrana nekaj časa vsaj deloma na mestu. Deloma pa samo zato, da se je nekoliko prikronilo peruti prekomerni spekulaciji, ki ima v naši državi svoj pravi eldorado. Če bi se tedaj pritisnila spekulacija na drug način, bi zabrana izvoza ne bila na mestu. In spekulacijo bi se moralo pobiti na drug način! Kajti zabrana izvoza je sicer draginjo trenutno omilila, ne pa stalno. Pozneje je udarila ta s podvojeno silo na plan in njene posledice trpimo še danes.

Možnost prostega izvoza podžiga producenta, kmetovalca, da producira čim več, ter da na ta način zasluži čim več. Kakor hitro pa ovari producent, da ne more prodati svojih produktov tako, kakor jih lahko prodaja njegov tovariš v sosednji državi in kakor bi jih lahko prodal, če bi jih mogel izvoziti, skrči obseg svoje produkcije. Tako se je zgodilo tudi pri nas. Kmetje so opazili, da svojih pridelkov ne morejo prodati tako, kakor preje, za druge svoje potrebščine (tekstilije, ter vse uvoženo blago, zlasti poljedelski stroji in sploh industrijski proizvodi, ki jih moramo še veliko uvažati), pa mora plačati ravno toliko ali pa še več, kakor pa prej. Obdelali so manj polja, v mnogih slučajih ne dosti več, kakor pa je bilo potrebno za njegovo lastno uporabo, za davke in najnujnejše izdatke. Tako je pešala celotna produkcija v naši državi, ki pa je poljedelska država, ki živi od in katere bodočnost je zaenkrat le v velikih poljedelskih produkcijah. Čim pa se je zmanjšala produkcija, je bilo seveda takoj opaziti večje povpraševanje, in to je tiralo cene navzgor, kljub zaprtim mejam in strogim odredbam. In pristihi smo tja, oziroma še na slabše, kjer smo pa začeli: cene vsak dan višje, blaga pa malo. In poleg vsega tega še spekulacija, ki jo popolnoma zatreti sploh ni mogoče.

Res je, da so v prvem trenutku, ko so se odprle meje in ko je bil zopet dovoljen izvoz, cene narastele, kajti povpraševanje je postalo takoj živahnije in to vedno tira cene navzgor. Res pa je tudi, da se je takoj povečala produkcija. In to moramo upoštevati. Brez težav ne gre nikjer, zato je pač treba potrpeti prvotne slabe učinke prostega izvoza. Kadar pa se nam posreči dvigniti našo produkcijo tako, da bo ponudba enako močna, kakor povpraševanje ali še močnejša, tedaj pa bo draginja sama od sebe pomenila. Imeli pa bomo še drug dobiček. Velik izvoz nam bo preskrbel zadosti deviz onam na izboljšali našo trgovinsko bilanco, skratka, čim večji bo izvoz, tem boljše bo naše gospodarstvo in s tem tudi večje blagostanje.

Švicarska zunanja lesna trgovina I. 1922.

Iz nedavno objavljene statistike o švicarski zunanji lesni trgovini posnemamo, da je v letu 1922 Švica uvozila 4,617.753 stotov v vrednosti 33,878.000 frankov, izvozila pa 823.227 stotov v vrednosti 14,746.000 frankov. Uvoz presega za 3,694.526 stotov v vrednosti 19 milijonov 132.000 frankov izvoz, iz česar sledi, da je postala Švica v lesu uvozna država.

Največ se je uvažalo lesa za kurjavo, katerega se je uvozilo skoro še enkrat toliko, kakor leta 1921 in skoro trikrat toliko, kakor v obeh predhodnih letih. Pri vsem tem so lesne cene koncem leta 1922 in pa v prvih mesecih 1923 močno narastle. Največ lesa sta uvažali v Švicarščino Češkoslovaška in Francija; prav izdatne množine pa tudi Jugoslavija in Rumunija. Les listnatega drevja (za kurjavo) se je izvažal ponajveč v Italijo. Zelo je nazadoval uvoz okroglega in rezanega lesa, celo listnatega lesa, ki ni bil podvržen nobenim uvoznim omejitvam. Tudi uvoz igličastega okroglega lesa kakor tudi desk je precej nazadoval. Največ okroglega lesa se je uvažalo iz Francije, kar je predvsem pripisovati nezavarovani francosko-švicarski meji.

Pač pa je narastel uvoz stavbnega lesa, zlasti z roko obdelanega, na drugi strani pa tudi izvoz desk iz igličastega drevja. Povečani izvoz leta 1922 je bil v vrednosti za okroglo pol milijona švicarskih frankov manjši, kakor manjši izvoz I. 1921.

Inozemski kapital v Rusiji.

Zavod za gospodarska vprašanja finančnega komisariata ruske sovjetske vlade je sedaj izdal seznam inozemskega kapitala, ki je investiran v Rusiji. Ti podatki so oficijelni in tvorijo zato važno podlago za presojo gospodarske odvisnosti Rusije od inozemstva. Iz tega seznama navajamo v naslednjem nekaj števil, iz katerih je razvidno, katere države so najbolj zastopane v Rusiji in katere panoge narodnega gospodarstva so največ odvisne od tuje kapitala. Zneski so navedeni v predhodnih rubljih (1 rubelj je 2,54 predhodnih avstrijskih kron ali 2,67 predhodnih dinarjev).

Vsega inozemskega kapitala je investiranega v Rusiji 2.242.974.100 rubljev. Na posamezne države odpade:

Država	rubljev	%
Francija	731.746.600	32,6
Anglija	507.479.800	22,6
Nemčija	441.593.200	19,7
Belgija	321.602.500	14,3
Zedinjena država	117.750.000	5,2
Holandija	36.756.700	1,6
Švica	33.479.100	1,5
Svedska	23.772.300	1,1
Danska	14.737.700	0,7
Avstrija	7.550.000	0,4
Italija	2.506.200	0,1
Norveška	2.300.000	0,1
Finska	2.000.000	0,1
Skupaj	2.242.974.100	100,0

Iz te tabele je razvidno, da je naložena v Rusiji samo francoskega in angleškega kapitala 1.239.236.400 rubljev ali 55,2%. Na države, ki tvorijo sedanjo antantno, odpade 1.681.085.600 rubljev ali 75%. Avstrijskega in nemškega kapitala je investiranega v Rusiji 449.143.200 ali 20%, denarja nevtralnih držav pa 11.748.800 ali 5%.

Na posamezne panoge narodnega gospodarstva je ta inozemski kapital razdeljen tako-le:

Področje	rubljev
rudarstvo	834.320.100
kovinstvo	392.709.600
nepremišne in občinska podjetja	259.430.900
kreditni zavodi	237.200.000
tekstilna industrija	192.494.000
kemična industrija	83.593.200
trgovinska podjetja	80.715.200
živilska industrija	37.330.500
papirna industrija in tiskarne	31.404.800
lesna industrija	26.650.000
rudniska eksploatacija	25.736.500
živilski produkti	18.239.300
zavarovalnice	14.450.000
transporti	8.700.000
Skupaj	2.242.974.100

Tujega kapitala je največ investiranega v rudnikih in kovinski industriji, namreč 1.227.030.200 rubljev ali 54,7%.

Področje	rubljev
plavže	268.747.300
nafto	253.520.100
premog	159.951.600
sladkor	60.914.000
zlato	41.792.500
svinec in cink	32.400.000
platin	9.305.600
železo	4.700.000
kamnelome	1.044.200
sol	985.100
mangan	962.700
Skupaj	834.320.100

Področje	podjetij	delež	obliacijah	skupaj
rudarstvo	55	259.632.700	57.466.400	317.099.100
kovinstvo	36	144.528.400	13.899.300	158.427.700
kreditni zavodi	11	113.500.000	—	113.500.000
tekstilna industrija	18	47.084.300	9.995.300	57.080.100
kemična industrija	15	31.594.000	—	31.594.000
občinska podjetja, nepremičnine itd.	15	25.712.400	5.092.500	30.804.900
živilska industrija	10	5.650.000	—	5.650.000
lesna industrija	3	5.327.300	—	5.327.300
rudniska eksploatacija	4	3.845.300	1.218.700	5.064.000
trgovinska podjetja	3	3.500.000	—	3.500.000
transporti	1	1.500.000	—	1.500.000
zavarovalnice	2	1.000.000	—	1.000.000
papirnice in tiskarne	1	1.000.000	—	1.000.000
živilski produkti	1	400.000	—	400.000
Skupaj	175	644.075.100	87.672.200	731.746.600

Na Anglijo odpade skoraj ena četrtina vsega investiranega kapitala, ki je razdeljen na razne panoge gospodarstva tako-le:

Področje	podjetij	delež	obliacijah	skupaj
rudarstvo	64	280.170.300	27.528.900	307.699.200
tekstilna industrija	20	59.810.000	9.907.500	69.717.500
kovinska industrija	11	27.927.800	94.500	28.022.300
kreditni zavodi	8	26.700.000	—	26.700.000
občinska podjetja	6	16.547.400	4.843.400	21.390.800
živilska in luksuzna industrija	10	18.292.800	599.100	18.891.900
lesna industrija	8	10.670.000	—	10.670.000
živilski produkti	3	10.000.000	—	10.000.000
trgovinska podjetja	4	8.250.000	—	8.250.000
papirna industrija	3	3.500.000	763.100	4.263.100
kemična industrija	3	1.375.000	—	1.375.000
zavarovalnice	3	900.000	—	900.000
transporti	1	600.000	—	600.000
Skupaj	144	463.743.300	43.736.500	507.479.800

Iz gornjih števil se vidi, da je največ kapitala investiranega v Rusiji francoskega in angleškega, in sicer večinoma v rudnikih in v kovinski industriji. Angleži so se ponajveč vrgli na vrelce nafte, posebno ob Kaspijskem jezeru v Baku, kjer imajo skoraj vso to tako važno sirovino v svojih rokah (75%), dočim imajo Francozi le dobro četrtino. Zatorej ni čudno, da Anglija

Glede kovinske industrije je inozemski kapital razdeljen tako-le:

Področje	rubljev
industrijski stroji	81.845.500
poljedelski stroji	81.123.200
delavnice za transformacijo	45.152.400
elektrotehnični in mehanični material	42.353.000
vojna industrija	39.850.000
tvornice za razne kovinske izdelke	34.982.200
tvornice lokomotiv	22.204.200
tvornice vagonov	14.950.300
livarne	14.550.000
žica in žebelj	10.792.500
material za male železnice	2.900.000
kuhinjska posoda, emalji in steklo	2.000.000
Skupaj	392.709.600

Kakor smo že rekli odpade na Francijo in Anglijo več kot polovica vsega inozemskega kapitala, ki je investiran v Rusiji. Francija je udeležena z dobro tretjino v 175 podjetjih, ki so razdeljena sledeče:

Področje	podjetij	delež	obliacijah	skupaj
rudarstvo	55	259.632.700	57.466.400	317.099.100
kovinstvo	36	144.528.400	13.899.300	158.427.700
kreditni zavodi	11	113.500.000	—	113.500.000
tekstilna industrija	18	47.084.300	9.995.300	57.080.100
kemična industrija	15	31.594.000	—	31.594.000
občinska podjetja, nepremičnine itd.	15	25.712.400	5.092.500	30.804.900
živilska industrija	10	5.650.000	—	5.650.000
lesna industrija	3	5.327.300	—	5.327.300
rudniska eksploatacija	4	3.845.300	1.218.700	5.064.000
trgovinska podjetja	3	3.500.000	—	3.500.000
transporti	1	1.500.000	—	1.500.000
zavarovalnice	2	1.000.000	—	1.000.000
papirnice in tiskarne	1	1.000.000	—	1.000.000
živilski produkti	1	400.000	—	400.000
Skupaj	175	644.075.100	87.672.200	731.746.600

Na Anglijo odpade skoraj ena četrtina vsega investiranega kapitala, ki je razdeljen na razne panoge gospodarstva tako-le:

Področje	podjetij	delež	obliacijah	skupaj
rudarstvo	64	280.170.300	27.528.900	307.699.200
tekstilna industrija	20	59.810.000	9.907.500	69.717.500
kovinska industrija	11	27.927.800	94.500	28.022.300
kreditni zavodi	8	26.700.000	—	26.700.000
občinska podjetja	6	16.547.400	4.843.400	21.390.800
živilska in luksuzna industrija	10	18.292.800	599.100	18.891.900
lesna industrija	8	10.670.000	—	10.670.000
živilski produkti	3	10.000.000	—	10.000.000
trgovinska podjetja	4	8.250.000	—	8.250.000
papirna industrija	3	3.500.000	763.100	4.263.100
kemična industrija	3	1.375.000	—	1.375.000
zavarovalnice	3	900.000	—	900.000
transporti	1	600.000	—	600.000
Skupaj	144	463.743.300	43.736.500	507.479.800

tačo zelo stremi za tem, da rusko gospodarstvo ne propade popolnoma, oziroma da reši svoj kapital, ki ga je naložila v petrolejskih vrelcih. Potem tudi ni nič čudnega, da hoče spraviti Anglijo pod svojo peto tudi Turčijo, v kolikor je še ni, in da si zagotovi posest Mezopotamije, posebno pa okolice Mosula.

Vzhodna Sibirija pod vladjo sovjetske Rusije.

Koncem novembra I. 1922 je sklenila posebna mešana komisija, v kateri so bili zastopniki Moskve in pa Čite, da se priključi Čita trgovinsko-političnemu sistemu sovjetske Rusije. Komisija si je bila tedaj v svesti, da se more izvršiti taka priključitev edinele polagoma, brez vsakega prenapetja, da ne nastopijo kakšni opasni zapletaji. Toda priključitev k moskovskemu gospodarstvenemu sistemu se je izvršila hitreje, kakor pa se je prvotno mislilo. Vsa prometna podjetja, zavarovalnice in skladišča je prevzel omenjeni komite Nacionalizacija industrije napreduje neverjetno hitro, ter obsega mnogo več industrijskih panog, kakor je bilo zamišljeno prvotno in kakor se je celo nameravalo od onih, ki so priporočali združitev z sovjetsko Rusijo. Tudi izvoz delničnih produktov je bil po sklepu revolucionarnega komiteja začasno zabranjen že sredi februarja. Izvzeto je samo ono blago, ki ga je v deželi nemogoče pogrežati in ki ga je možno dobiti samo iz inozemstva.

Začetkom februarja je prišel v Vladivostok posebni zastopnik moskovske vlade, da organizira preskrbo Vzhodne

Sibirije s pšenico iz Rusije, ker bi bila ta po mnenju moskovske vlade vsaj 10 odstotkov cenejša, kakor pa iz Mandžurije, odkoder prihaja sedaj. Poleg tega je ruska pšenica tudi boljše kvalitete. Težkoče dela predvsem promet, ker ni na razpolago zadosti prometnih sredstev.

Sedaj namerava Rusija v Sibiriji tudi reorganizirati pobiranje davkov, ki se bo centraliziralo. Ali se bodo v začetku plačevali davki v zlatu ali v naravnih, še ni določeno. Poleg tega bo moskovska vlada tudi kmalu uvedla nov zakon o poslovanju bank.

Veliko pozornost je vzbudila v japonskem časopisu koncesija, ki jo je dala sovjetska vlada nedavno neki ameriški petrolejski družbi. S ta koncesijo je dobila doživna družba pravico izkoriščati na teritoriji 500 kvadratnih milj petrolejske vrelce in naravni plin, dal je v zgraditi na pacifiški obali 2 pristanišči. Kot odškodnino, oziroma najemnino, mora družba plačati sovjetski vladi 5 odstotne letne produkcije. Sovjetska vlada si je tudi pridržala pravico, da to pogodbo razveljavi, če bi zavzele Severoameriške Združene

Satanisti.

»Vi niste ljudje... vi ste satanisti...«

S temi besedami se konča napeta drama, katero je pod imenom »Satanisti« napisal mladi ruski pesnik Aleks Kotomkin. V tej dramti se predstavlja ruska vlada od judovskih načelnikov vodeni boljševikov v Taškentu. Niti en prizor ni izmišljen od pesnika, vse je opisano natančno po resničnosti, kakor so pripovedovale osebe, ki so bile udeležene pri dramti, zlasti pa Marija Grišorevna Grišina, vdova po ruskem častniku. Kotomkin in Grišina živita danes kot ruska begunca v naši državi.

Drama je bila natisnjena v Pragi, leta 1921, v ruskem jeziku. Priznavam, da mi je kri ledenela v žilah, ko sem čital posamezne prizore in groza in gnus me je pretresal, da zamore tako globoko pasti človek.

Zola v svojem spisu »L'homme béat« pravi, da človek more postati nasrkvočno zverina, tako da prekosi najkvroločnejše živali. — Naš čisti pisatelj Ehrenberger je bil še dalje, rekoč, da »človek, ki je odpadel od Boga, v svoji divjosti postane hudobni ohi.« — Sodeč po tem, kar pripoveduje Kotomkin in kar pripovedujejo naši

ruski gostje, in kar pride v novinah iz boljševiške Rusije v javnost: imata Zola in Ehrenberger prav.

Navesti hočem nekatere prizore iz Kotomkinove drame.

Opisuje se sodna dvorana črezvičajke v Taškentu. V sredini dolga miza. Za mizo po celi steni rdeč plakat z napisom: »Črezvičajnaja komisija.« — »Smrt vragam proletarijata.« (Izvenredna komisija. — Smrt sovražnikom proletarijata.) — Naslikano: srp in kladivo navzkriž. Na steni vise slike: Marksa, Lienlna in Trockega, napis: »brez popov, kulahov i buržujev« (brez duhovnikov, oderuhov in meščanov), ter karikature carja, trgovca in duhovnika.

Glavne osebe črezvičajke v Taškentu so: Jud Vorovec, predsednik sovjetskih narodnih komisarijev, dvaintridesetletni Jud Versudsky, predsednik izvanredne komisije, Jud Feder-messer, komendant, Judinja Čaja-Leja, predsednica »doma majhnih komunistov«, žena Juma Finkelsteina, Jud Grikmann itd. Še enkrat poudarim, da to niso izmišljene osebe, nego resnične, kakor so sodile gospo Grišino.

A sedaj, kako se je »sodilo«? Jud Grikmann reče ječarju, naj pripelje ječnike, »da se ne bi govorilo, da streljamo brez sodnje.« — dodal je

Pripeljejo petnajstletnega dtjaka realke, Čagdaeva, kateremu so boljševiki ubili očeta. Na vprašanje, če ve, zakaj so mu ustrelili očeta, je odvrnil: »Zato, ker je zbral denar, in odkupil cerkev, katero ste vi vzeli, da ne bi iz nje naredili krčme.« »Božji otrok, pojdeš pa še ti k svojemu Bogu.« — tako se je glasila razsodba.

Privedli so tovarniškega blagajnika Somova. Jud Grikmann: »Ta lump se je prodal in služil buržujazjem.« Ko je Somov rekel, da bo Rusija izpregovorila in da... zadrži se je Jud Grikmann: »Kakšna Rusija? Ni nobene Rusije več!« — Somov: »Nikar ni mislile, da bo vedno trajalo vaše zlo

Zanimivosti.

Umetni dež s pomočjo letala.

Je-li mogoče razpršiti meglo potom letala? Dva ameriška učenjaka — profesor Wilder D. Bancroft in L. Francis Warren sta izvršila celo vrsto tozadevnih poskusov, ki so se precej dobro obnesli. Osnovna misel teh poskusov je sledeča: Na oblake se natosi gotovo količino z elektriko napolnjenega peska, ki moli združilo zelo majhne vodne delce in jih tako obtežene prisili, da padejo na zemljo v obliki snega ozir. dežja.

Oblaki obstoje iz vodnih kapljic, ki pa so premajhne, da bi zamogle pasti z zadostno hitrostjo na zemeljska tla. Te kapljice se ne morejo preliti ena v drugo, ker so — ali napolnjene z elektriko in se torej medsebojno odbijajo, ali pa so obdane s plastjo kondenziranega zraka, katera brani dostop nepoklicanim gostom.

Postipanje oblakov s peskom, ki je napoljen s pozitivno elektriko, povzroči, da se omenjene majhne kapljice ne odbijajo več, marveč se združijo po več skupaj v eno samo veliko kapljico, ki je dovolj teška da preide v padec in potegne med se druge manjše tovariše s seboj v globočino. Tudi plast kondenziranega zraka zamore tak pesek do gotove meje odstraniti.

Poskus imenovitih učenjakov so pokazali, da je s 35 kilogrami peska, ki je napoljen z elektriko na 15.000 voltov napetosti, mogoče razpršiti oblak z razsežnostjo treh kvadratnih kilometrov v teku 10 minut.

Letalo je imelo s seboj približno 35 kg peska in dinamno-stroj, ki je polnil pesek z elektriko visoke napetosti (na 10.000 voltov). Pesek se je trosil s pomočjo posebne vijake iz višine kakih 150 metrov nad oblaki. Letalo je letalo s hitrostjo 100 km na uro. Velikost oblakov, ki so pršli v tem slučaju v poštev, je kolebala od 100 m dolžine in širine do nekaj kilometrov. Debelost je obsegala 200 do 500 metrov, višina 900 do 1000 metrov.

Pri nekaterih poskusch je padel sneg na letališča, v njega okolici pa lahen dež.

Vojaški letalec poročnik Wade, ki je v družbi asistenta prof. Warrena vodil letalo, poroča o nekem silnem poskusu sledeče zanimivosti: »Plovel sem — tako pripoveduje Wade — nad oblaki in pazno zmiral njihovo zadržanje. Nato sem poletel nad oblak, ki je meril v dolžini 1 kilometer, v višini 300 m in 200 m v širini. Ko sem ga prvokrat prevozil, je bil raztrgan na dva dela. Zletel sem v drugič in ga razdelil na dva načina v štiri približno enake dele; vsak tak del sem še posebej preletel in — v teku petih minut ni bilo o oblaku ne duha ne sluha; zgledil je in niti najmanjša sled ni ostala. Oblak se je na žalost tako maglo razpršil, da mi ni bilo mogoče dospeti v tem kratkem času pod oblake in se uveriti o padanju dežja.«

Olede praktične uporabe navedenih poskusov se je prof. Warren izjavil sledeče: »Mislim, da zamore letalo v teku 35 minut pregnati londonsko meglo in jo spremeniti v najlepše vreme. Mi sicer naših poskusov nisimo raztegnili na meglo, ki vsebuje mnogo prahu in je mogoče, da je tako meglo težje razpršiti nego navadno.«

Londona ima 346,32 kvadratnih kilometrov. Letalo, ki bi imelo eno tono peska s seboj, letelo s hitrostjo 130 km, ter sipalo 16 kg peska na minuto — tako letalo bi se lahko spopričelo tudi z londonsko meglo.

Pri dosedanjih poskusch se je dosegel je lahen dež ozir. sneg, to pa predvsem zato, ker so se vršili samo z razmeroma majhnimi oblaki. Zelo obsežni temni oblaki, iz katerih nastajajo velike nevihte, ki hrumejo nad večjim delom kontinenta — taki oblaki se še sedaj niso uporabljali pri poskusch. Naskok na te zlohotni velkane bi bila igra s strašnimi naravnimi močmi. Ti orjaki vsebujejo velikanske množine elektrike in bilijone majhnih magnetov, ki bi zamogli izazvati nepričakovane električne učinke in biti tako za letalo kot letalca asodepoid.

Naravno je, da so se ti poskusch na vse načine komentirali: skeptično, sarkastično in humoristično. Tako je menil neki ameriški list, da bo gori označena metoda grav dobrodošla kmetovstvu, ki bo v slučaju suše potegnili enostavno letalo iz lope, jo naložili s porcijo peska in si sam napravil svoj dež.

Poskusni se še nadaljujejo; to pot pod okriljem vojaških krogov. Seveda ne gre sedaj toliko za dež, ki je tem krogom postaranska stvar, marveč gre predvsem za razpršenje megle nad letališči in pristanišči, kjer vlada čestokrat gosta megla ali pa je nebo prepreženo s temnimi oblaki, kar soto omejuje svobodo gibanja v zraku.

Moška brada.

»Tam v Bosni zlati, tam so vsi kosmati, ker se nič ne brilejo« itd. poje stara narodna pesem. No, pri nas se seveda poslužujemo prav pridno — britve in drugih pripomočkov, da se iznebimo ne tako nam, kakor našim nežnejšim družicam toliko nadležnih in neprijetnih kosmatink...

In vendar, kako nas o vsaki priliki, ko se povrtno od brivca, naše zakonske polovice oštejejo: »Potratnež! Trikrat na teden se brileš! A vsakokrat potrošiš 4 dinarje plus 1 dinar napitnine zato, da pušiš pri brivcu po 3 mm dolge kosce! Ali ne pomisliš, da boš znošil samo brivcu za britje od svojega 20. do 60. življenjskega leta nič manj nego gorastno vsoto — 31.200 dinarjev, kateri denar bi ti nosil, naložen v hranilnico, prav micle obresti?!

Seveda mi, kar nas je dalekovidejših in iznajdljivejših od naših boljših življenjskih polovic, se jim tudi takoj lakonično odrezemo:

»Kdo pa je temu drug kriv, nego ve, nezadovoljnice, da se moramo — briti?!

Ako znate v dinarjih tako dobro računati, poskusite svojo umetnost še v — metrih! Kaj bi pa n. pr. počele s 60 letnim možem, ki bi se ne bil nikdar v življenju obril in bi mu morale čestati, izpirati in negovati dnevno čistilno in po vašem računu nič manj nego — 18 m 72 cm dolgo brado? Torej se menda vendarle izplača nositi brivcu svojo brado. Seveda, ali je cena 1.67 dinarjev za 1 mm brade primerna ali ne, o tem, drage ženske, bi se vam le bilo treba obrniti na verižniški urad, ali na drugo merodajno mesto po informacijo!«

Vsekakor in morda — žal, pri nas je tako in nič drugače. »Le — tam v Bosni zlati, tam so vsi kosmati, ker se nič ne brilejo!«

Najbogatejši človek na svetu.

To je menda Henry Ford, ameriški avtomobilni tovarnar, kajti sam pravi, da je v knjigi, ki jo je razvokar izdal. V njej tudi pripoveduje, kako je bil prišel do svojega bogastva.

Rojen je bil 30. julija 1863 na majli farmi pri Dearbornu v državi Michigan. Že kot otrok se je samo zanimal za orodje in ostane kovin. Slučajno je prišel v dotiko s prvim avtomobilom. Bila je to lokomobila na paro, ki jo je srečal na cesti. Prvič je videl tako izvanredno stvar. Dal si je razložiti od strojnika, kako funkcionira, kajti razvokar je bila ustavila. Ko je v starosti 17 let izstopil iz šole, je prošil očeta, naj ga ne izuči za farmerja. Zato ga je oče dal k nekemu mehaniku; štiri leta pozneje je vstopil v znamenito družbo Westinghouse kot izvedenec. Tu je nadzoroval konstrukcijo avtomobilov in vodil težje poprave. Ti avtomobili so bili težki in dragi. Henry Ford se je že več let bavil z idejo, konstruirati lahek avto, ki bi dobro služil ljudem, kateri morajo mnogo in daleč potovati po cestah. Z velikim zanimanjem je čital tehnične revije, ki so pisale o poskusch z vozovi na plin v Angliji. Ker se je za hotel poročiti, je sprejel povabilo očeta, da se vrne domov. Tu je dobil velik vzduh, ki ga je začel po poroki eksplozirati, a razen tega si je za sedal mehanično delavnico, ki je bila bogato opremljena in tu je začel izdelovati l. 1890 dvoцилиндski motor. Nato je vstopil kot inženir v električno družbo v Detroitu, vendar se je pa neprestano razen tega bavil s svojimi raziskovanji. Leta 1892 je dokončal svoj prvi avto, ki je bil tudi prvi svoje vrste v Detroitu. Ford je uporabljal to voz, pred katerim so se silno plašili konji, cela tri leta, sledilji mu ga je nekdo kupil za 200 dolarjev. Ford je pa takoj začel zidati nov voz.

Sele l. 1899 je zapustil električno družbo, v kateri je bil inženir in ustanovil prvo avtomobilno tovarno, katero je vodil sam. V dobi treh let je konstruiral par avtomobilov, a družba ni imela dosti profita, zato jo je pustil. Pozneje je iz te družbe nastala avtomobilna tovarnica Cadillac.

Ford je vzel v najem hišo in tu ustanovil novo tovarno pod svojim imenom. Prvo leto je že prodal 1708 avtomobilov. Današnja ima že celo vrsto tovarnic po celi Ameriki in Angliji, ki izgotovijo vsak dan 4000 vozov. Pred kratkim je bil praznovan konstrukcijo svojega petimilijonskega avtomobila.

V svoji knjigi je napisal Ford razne življenjske resnice. Ena izmed njih se glasi na primer: Učimo otroka, kako naj izdeluje in uporablja, to je bolje, kakor če ga učimo, kako naj varčuje.

Romanje v Ypres. »The Saint-Barnaba's Hostels, britansko društvo za podporo -strošnašnih vojnih vdov in sirot je pridrilo izlet na grobišča ob Ypru. 900 vdovic in otrok je prisostvovalo žalnemu obredu na pokopališču v Lissemthoekcu.

Barve v zdravilstvu.

Ljudje občutijo obče, kakor nam razlaga nauk o barvah, veliko veselje nad barvami. Oko jih ravnatoko potrebuje, kakor rabi svetlobo. Kako blagodejno že vpliva na človeka sonce, ki posije po deževnih dneh prvič na posamezne predmete njegove okolice in jih napravi svetle in njihove barve vidne. Da so se pripisovale barvastim dragocenim kamnom v starih časih zdravilne moči, to nam tudi ni neznano. Že Goethe, nemški klasik, je razločeval pri barvah pozitivno in negativno stran. Rumene, oranžne in rumenordeče barve v vseh različnih niansah spadajo k pozitivnim in uplivajo na človeka živahno in razburljivo; na negativni strani imamo pa modre, rdečomodre barve, ki uplivajo ravno nasprotno, nemirno, pri katerih imamo otoplo in sanjavo občutenje.

Kdo je mislil takrat Goethejeva raziskovanja praktično uporabljati? Šele v novjšem času, sedaj ko je mlajša generacija umetnikov, v prvi vrsti slikarjev, učenjaka, da je nastopila doba barv, se je pričela posvečati tudi tej stroki večja javna.

V Monakovem se je ustanovila pred nekaj leti pod vodstvom prof. Pavla Evalda in drugih znanstvenikov, zdravnikov, fizikov in kemikov, družba za svetlobno in barvno raziskovanje. Glavni cilj te družbe je raziskovati uplive in učinke barv na bolno človeško telo. In njihovi dosedanj uspehi so bili veliki. Ne samo duševne in živčne bolezni so podvržene barvni terapiji, ampak tudi organske bolelosti vseh vrst se zdravijo na ta način. Dandanes ni več potreba dražiti črevesje pri notranjih boleznih z različnimi odvajalnimi sredstvi, voda, razgreta na soncu v rumenem kozarcu napravi isti učinek. To se sliši precej smešno, pa še ni nič proti čudežnim ozdravljenjem, ki jih je izvršil ameriški barvni fiziolog profesor Babbitt. Ta se poslužuje za svoje barvno zdravljenje čisto navadnega praktičnega aparata z lečo, skozi katero pušča na bolni organ uplivati potom barvanih plošč barve. Pri vnetju vseh vrst, pri mrzlici, pri akutnih bolečinah je modra steklena plošča najpripravnejša, za draženje arterijelne krvi služi najbolje rdeča plošča v zvezi z rumeno. Za osvežitev krvi in za želodčne bolezni je najboljša temnoredča plošča.

Zakaj sledijo torej moderni helio-terapije staremu Goetheju, ker je kot prvi postavil barvo na pravilno dinamično podlago? On nam je prvi razjasnil protučinkovanje svetlobe in teme, polaritetni zakon.

Pojave, kako upivajo barve, vidimo pri ljudeh, ki instinktivno izbirajo pri blagu, katerega kupujejo ali pa pri stanovanjskih prostorih, za nje prikladne barve; ti upoštevajo, da so v temno-modri sobi drugače razpoloženi, kot pa v popolnoma beli ali rdeči. Toda največ je pa ljudi, ki so proti barvam popolnoma topi in brezbrilni in ki niti ne slutijo, kako veliko življenjske moči je v njih. Tudi tu velja staro načelo, bolje se obraniti boleznim, kot zdraviti jo, in kdor razume, uplivati potom barv na svoje življenje, ta si ga bo znal urediti, tudi v dnevih skrbi in žalosti, na čisto drug način, kot pa oni, ki tega ni zmožen.

Rekordni honorar gospe Jeritzove. Marija Jeritzova je sklenila po končani seziji pri Metropolitanu operi v Novem Yorku pogodbo za celo vrsto koncertov za večerni honorar 4000 dolarjev, kar je v naši valuti 400.000 Din.

Angleška Riznica je obelodanila za angleške davkoplačevalce 86 strani obsegačjo spomenico o uporabi denarja v letu 1923/24. Za osebo, ki iztepa preproge v westminstrskem parlamentu je nakazanih 26 šterlingov, okoli 100.000 fr. ali kakih 700.000 dinarjev!

Ameriški odmevi.

Poslanec rekordna. Joseph Gurney Cannon, splošno znan pod priimkom »stric Joe«, zupučka zbornice, kjer je stoloval 46 let. Kot »speaker« je moral v burnih časih kazati silno energijo. Uspej je tako zelo, da so njegovo »vladavino« imenovali »Kannonov carizem«.

Uboji »Boš«! Početkom aprila so pomorščaki tovorne ladje Wilhelm-Hemsoth naleteli v rešilnem čolnu na 5 Nemcev in 1 Nemko, vse zelo slabotne. Skrivali so se, ker so hoteli v Združene države poskušati sreče v kinematografskem obrtu, češ, da doma ni dela ne jela. Tovorna ladja jih bo na svojem povratku odložila v Hamburgu, »ljubi domačiji!«

Trda buča. Bedfordsko redarstvo se ubija in ubada. Več ujetnikov je ušlo iz mestnega zapora in se potikalo po hagerstonskem gorovju. Med njimi je 20 letni Jakob Le Lipsie iz Baltimora, ki je streljal na svolega prijatelja. Najbolj zanimivo je to, da ima obstreljeni prijatelj tako trdo butico, da se je kroglja razbitila na črepini, ter ga le rahlo ranila. Ves svet se pomenuje o tej lobanji. Toda kakšna je bila kroglja?

Pri vrvoledoh. Zavarovalnice ne sprejmo v svoj delokrog akrobatov, zrakovplovcev, krotlicev divje zverine, itd. To stališče zavarovalnih družb pa ne ohladi navdušenja pri pesalcih po vrvi. Nasprotno, pravkar so ustanovili novo zvezo, da se vzbuji v njih smisel za pustolovščine in za hrabrost in veselje do junških činov. Ta skupina se naziva »Previdnost na stran«. Med organizatorji nastopajo Peter Delvin, ki je izmisli triino padanje z padalom, krotilec slonov Georges Powers in Harry F. Young, ki pleza po pročelju Wolvoth-Buildinga, najvišje donebnice v Novem Yorku.

Ameriška policija. Iz ameriškega policijskega dnevnika posnemamo sledečo resnično zgodbo. Neki newyorški stražnik je vršil svojo službo v bančnem delu mesta. V nekem posloju je zapazil sumljivo luč in je takoj vstopil v poslopie, da se prepriča o tem dogodku. Vstopil je tih in se usmakrat znašel pred volilcem, ki je spretno vrtil vrata velike blagane. Pri bližal se mu je in mu nastavlil na prvi revolver. Osupljen je vlomilec prenehal s svojim delom in čakal nadaljnih ukazov. Tedaj mu je stražnik naročil stopiti k telefona in pozvati policijo, da ga prepelje v zapore. Vlomilec je telefoniral, kakor mu je stražnik narekoval in sicer sledeče: »Pošljite takoj dva stražnika, sem kopov, ki je bil zasačen pri svojem delu in je sedaj prisiljen, da sam pokliče policijo.« Kmalu nato sta prišla dva stražnika in odvedla vlomilca na policijo.

Kriza inteligence. Danes ni čas za dolgočasne in mučne študije. Velikega dela naše mladine se je polastila mrzlica za hitrim in lahkim zaslužkom. Angleška revija »Engineer« prinaša sledečo anekdoto: Neki oče se je predstavljal nekemu inženjerju, ravnatelju velike parobrodne družbe. Prosil je, da bi vzel njegovega sina v službo za mašinista, ali kar si že boji. »Ojete,« mu je odvrnil ravnatelj, »ako je vaš sin nadarjen, postane lahko v petih letih inženjer, če se vpiše na kaki tehniški visoki šoli.« Toda to ni bilo simu po godu in tudi ne očetu, ki je preračunal, da bi ga svo študij stial okoli 20 tisoč lir. »Je drago«, je odvrnil inženjerja in ga prošil, naj ga vzame vsaj za natakarja prvega razreda. Končno sta se pogodila in sin je kmalu nato odpotoval proti Egiptu kot natakar prvega razreda. Po dobrih šestih mesecih se je vrnil domov in je veselim staršerjem hročil svoj prihranek v znesku 15 tisoč lir. Kdo izmed mladeničevih prijateljev se bo posvetil trdemu študiju za inženjerja?

Opekeli se je. Devemajstseten golobradec, prometni uradnik, si je izmislil imenitno zabavo za svoj prosti čas. Izdajal se je za nadzornika zdravstvene službe, ter posejal zasebne šole kakor tudi dekliske zavode, češ, da gre za nujno poblaenje sušice. Pod to pretrzo je preiskoval petnajstletna in starša dekleta s natančnostjo, ki mejl na predrznost. V gumbnici je nosil vijoličasto rožico, odznak francoskih naučnih opravnikov, in je spričo svoje priloge radovednosti, boljše radoglednosti, zahteval, da se mu pokaže vse, kar je avskultral. Tako je nabiral spominke za stara leta. Po več tednih ali celo mesecih pa je izkupil. Uvidelna voditeljica penzionata je bil namesto srčkane pučke poslala tajnega redarja v objem.

Šah.

— Šahovski brztournir za ljubljansko prvenstvo se vrši danes dne 3. maja ob 6. uri zvečer v kavarni Evropa. Prijatelji šaha se vabijo, da se tega turnirja ugleže.

Definicija:

Kaj je pravzaprav šah? Šah je igra na srečo kakor vsaka druga, samo da se je treba pri šahu tuapatat tudi nekoliko zamisliti.

Logika.

Lessing trdi, da preмага genij se tako ovirljive zapreke narave. Rafael bi bil na primer ravno tako slaven slikar, ako tudi bi bil prišel slep na svet. Primer: Beethoven — glasbenik brez posluha! —

Ne smemo se torej čuditi, če se bo nekdo svet zadivil šahovskega velikana, ki ne bo imel — možganov. —

A: »Jaz vlečem samo še najodličnejše kočje!«

B: »Jaz vlečem le še sešitvene vozove generalov, ministrov in drugih dostojanstvenikov.«

C: »Jaz pa le sem in tja še potegzem la napovem v tretji potezi — mat!«

A: »Kdo je bil najskromnejši človek na svetu?«

B: »Grški Drogen — saj je znano o njem, da si je krpal hlače z — diligrant!«

A: »Kako se je končala Vaša partija s gospodom A?«

B: »Pomnil mi je remis do preklica!«

A: »Kaj naj to pomeni, »do preklica?«

B: »Kaj drugega nego — da mora prejd domov po — dovoljenje boljše polovice!«

V kavarni nagovori tujec neznanega mu šahovskega mojstra s prošnjo, ali na bi igral z njim partijo šaha.

Mojster: »Prav rad, toda dovoljujem si Vas opozoriti, da nisem nikak amatel... Tujec: »Prosim, prosim, nič ne dene — tudi jaz nisem eden najjačjih igralcev!«

Dnevno poročilo iz nekakega časopisa: »Žalostna usoda je doletela Ožbetovega Pepeta. V dveh dneh mu je poginila krava, telica, umrla mu je žena in izgubil je tri partije šaha. —

Na policiji.

»Gospod stražnik, prosim Vas, da vzamete našega malega v poboljševalnico!«

»S čim se je pa pregrešil?«

»Ves božji dan ne dela drugega nego Boga krađe čas z šahom. —

— Proti vivisekciji. Časnikarski glasovi se dvigajo proti krutim, navadno nepotrebnim mukam, ki jih živočeri zadajajo tisočerm živalim. Tako je prof. Richet vzel psom vranico in jih pustil 30 dni brez ledi, da so crknili od gladi. Vse teorije dobljene na ta način, hitro zastarajo in sredo med smeti. Nikoli ni smeti lasen znanstvene resnice v trpljenju in bolečin, kajti strah prenaradi vse telesno delovanje, tako da ni mogoče izjavati trdnih sklepov, pravi dr. Boucher, predsednik družva za zaščito živali. Slično trdijo Doyen, Charles Bell, Lawson — Tart, da je vivisekcija nadaljevala več smot, nego potrdila resnic. In koliko ubogih bitij plača te poskuse a svojo kožo! Nagendie je žrtvoval 8000 kužkov za proučavanje razlike med senzitivnimi in motornimi žvci, do čim je Bell ugotovil razloček brez živočerstva. Schiss je zaklal na oltarju filozofije kar 14.000 živali, skoro brez koristi. Največja odkritja so prišla brez rezanja v živo meso: Galvanijeva najdba, Harveyjev obtok krvi, antiseptika, ki je revolucionarna medicino, so nastale po golem opazovanju; najčudovitejši znanstveni razodetje, Simpsonova anestezija, izvira iz enega poskusa na samem sebi. V Ameriki ter Angliji je vivisekcija prepovedana.

— Bogovom je odklenkalo. Svoje dni je bil na Slamu beli snov sveta žival, delokoločni Apis žoltega carstva. V njegovem telesu je bival duh kakega junaka ali pa dnša velikega kraja iz prošlih časov. Lovec, ki je ujel živega belega slona, je postal plemič in se je oženil s knežinjo. Danes je to minilo. Slamec bel snov ne pomeni dosti več, nego koščeni sločki, ki jim je imela pariška vedeževalka gospa De Thèbes vse polno v svojem stanovanju... Kdor za ulovi v jamo, prejme samo neznamno nagrado v denarju. Celu s narodnega prapora so izbrali Slamecni belega »boga«. Vse mine.

Claude Farrère:

Kopališče, velblod, beктаši in mošeja.

(Stara turška pravljica.)

Nekoč je bil velblod. Bil pa je tudi samostan beктаšev...

Nepotrebno se mi zdi spominjati vas, da so beктаši (muslimani namreč) menihi, ki kot mnogo drugih (kristjanov namreč) ne verujejo v Boga — slava mu! — ne izpolnjujejo nobenih zapovedi in se nikdar ne umivajo, ker menijo, da je življenje tako kratko, da pač komaj zadostuje za lenuharjenje, poplavanje, požerstvo in ljubimkanje z ženskami. Naj jih prekolne Allah, vse brezverce, pa predvsem tudi beктаše!

Bila sta torej nekoč velblod in samostan beктаšev. Velblod, utrujen od predolge pot, je zaostal daleč za karavano in se končno izgubil. Samostanci — beктаši so takrat spali, zakaj bilo je že pozno po polnoči. In tako se je zgodilo, kar se še nikdar zgoditi ni moglo: velblod, ki se je kar tljavan dan vlačil na svojih mahedravih nogah, je zašel na slabo zaprti samostanski vrt in se, ves zbit od naporov, vlezal kar na sredo

obzidanega dvorišča. Da, tako se je zgodilo.

Ko je odzvonilo poldan, se je najzgodnji beктаši probudil. Pijanost prejšnjega večera se mu je skoro razpršila in tako se je napotil k studencu sredi dvorišča... ne, da bi se tam umil, to si lahko mislite!... ampak, da bi si privoščil požirek vode in oplaknil grlo za nadaljno poplavanje. Na dvorišču je ugledal velbloda, ki je na vso moč spal in se ni ganil, ko da bi bil iz kamna vsekan.

»Kdo pa je to,« je dejal in se močno prestrašil.

Velblod pa se še zmenil ni zanj. Nato se mu je beктаši strahoma približal in ga ogledoval od vseh strani. Toda, ker zbog svoje lenobe ni nikdar zapustil samostana, še nikoli ni videl kaj podobnega.

Dobro je premislil in vzkliknil: »Hudimana, saj res ne vem, kaj je to! Zbal se je hudih posledic takega nepričakovane obiska in šel urno klicat ostale samostance.

Prišli so vsi po vrsti, pa nihče ni poznal čudnega stvara. Zakaj spričo njih lenuštva nihče ni nikdar potoval. In nihče ni še nikoli videl velbloda.

Postavili so se zaporedoma okoli speče živali in radovedno vzklikali:

— »Kaj je neki ta neznan stvar? Ali je žival? Zlodej? Carovnja?... Iluzija? Kdo bi to vedel!... Ali se je lahko dotakneš? Toda bodimo raje previdni!...«

Velblod pa je še vedno spal.

Polagoma so se zbrali na dvorišču vsi menihi in se gnetli okoli velbloda. Samo najstarejši beктаši še ni bil navzoč, beктаši, katerega so vsi samostanski tovariši neizmerno častili, kljub temu, da ni bil bogve kakšnega spoštovanja vreden. Sto let je bil že star in dolgo silno brado je nosil, in vse življenje je bil dober beктаši, to se pravi korajžen pijanec ne nenasiten hotiljivec, toda nadvse brezbožen. In nikdar, prav nikdar se ni umil. Lahko si torej mislite, kako so ga sobratje čislali.

Nekdo je na glas pomislil:

— »Dekan bo pa morda vedel to reč. Nemara res, zakaj on vse ve!... Celu potoval je nekoč!«

Resnici na ljubo vam razodenem, da pač ni daleč potoval. Toda za beктаše je bilo to že dovolj.

V sprevidu so torej vsi menihi hiteli zbudit starca, ki je ponavadi vstal iz postelje samo, kadar je bilo treba sestiti za mizo. Toda kljub temu se je častiti dekan beктаši korajžno postavil na noge in prijeten smehljal mu je ožaril obličje. Zakaj bil je vedno dobre volje, kar vse

svoje dolgo življenje ni poznal skrbi ne od blizu ne od daleč. Taki so namreč beктаši in mnogi drugi menihi tudi.

»Kaj pa je,« je vprašal priljudno in zadovoljno, »na našem dvorišču pa je neka reč, katere nihče izmed vas ne pozna?«

»Tako je,« so zaklicali vsi zbrani samostanci, »tako je in nič drugače, kakor si dejal. Tako je!«

»Pa pogledimo z lastnimi očmi,« je dejal dekan beктаši, »zakaj jaz prav gotovo poznam to reč, brezdvomno sem jo bil že kdaj videl in jo bom sedaj takoj spoznal! Videl sem namreč vse reči, ki jih nosi svet, takrat, ko sem potoval. In nobene nisem posej pozabil. Hajdi, peljite me tja!...«

Dekan je bil morda videl vse reči, kakor je bil dejal. Toda nikdar še ni videl velbloda kakor ostali beктаši, njegovi učenci in bratje. Ni ga torej nikdar poznal in ga tudi sedaj ni mogel spoznati. Razkorajčil se je bil ob živali, ki je vedno bolj spala, in sram ga je bilo do mozga in do kosti.

da, saj ni mogoče: beктаši, dekan vseh beктаšev, je videl vendar vse stvari, ki so, brez izjeme!...

Beктаši so bili vznemirjeni, pogledovali so se in kimali z glavami. Velike je bilo ponizanje in ponos samostana je krvavel. Velblod pa je spal, negiben, nepremičen.

In ko so vsi povešali glave, je beктаši, dekan vseh beктаšev, nehaj brbali svoj nos in se udaril na čelo. Vseh samostancev se je polastilo upanje in vsi so v pričakovanju zrl v dekana. In mislo se varali. Zakaj starec se je široko nasmešnil in dejal:

»Našel sem! Se že spominjam! Že vem. Bratje beктаši, zmotil sem se bil ravno kar in sedaj jemljem besedo nazaj: videl sem bil vse reči, ki so, razen dveh... Zakaj dober beктаši sem, nikdar nisem močil in tudi umival se nisem nikdar; zbog tega nisem nikdar videl ne kopališča, ne mošeje... In ponosen sem na to dejstvo... Ta stvar, ki leži tu pred vami in ki je še nikdar nisem videl — starec je z odločilno kretnjo pokazal na velbloda — ta stvar, je ali mošeja ali pa kopališče! Tako je to!«

P. K.—a.

Zahtevajte v vseh javnih lokalitih JUTRANJE NOVOSTI!